

Afrapportering fra NEKST-arbejdsgruppen

Mere sol og vind på land

NEKST

Februar 2024

Indhold

1. Forord	4
2. Sammenfatning	6
2.1. Danmark er godt på vej – men der er behov for et temposkifte	7
2.2. Vi skal fjerne barriererne for hurtig udbygning af VE	10
2.3. Arbejdsgruppens anbefalinger	16
2.4. Arbejdsgruppens produkter	18
3. Uddybning af anbefalinger	20
4. Baggrund	54
4.1. Baggrund om NEKST Mere sol og vind på land	54
4.2. Arbejdsgruppens medlemmer	54

1. Forord

Danmark betragtes som et foregangsland i den grønne omstilling, men skal vi beholde den position og sikre tilstrækkelig grøn strøm til at indfri vores klimamål, har vi brug for et temposkifte! Opstillingen af vedvarende energi halter langt bagefter fremskrivningen af elforbruget.

Noget af den energi skal produceres på land, hvor opstillingen er relativt hurtigere og billigere. Dog går det ikke hurtigt nok lige nu, og med det afsæt har regeringen nedsat arbejdsgruppen *Mere sol og vind på land* i regi af den Nationale Energikrisestab (NEKST). Som formand for arbejdsgruppen er det en stor glæde, efter 9 måneders intenst samarbejde, at lancere vores samlede anbefalinger, der alle hver for sig og samlet set, kan sikre det nødvendige temposkifte i udbygningen af vedvarende energi på land.

Med NEKST har vi taget en ny arbejdsmetode i brug, hvor en særligt udvalgt ekspertgruppe har samarbejdet tæt med embedsværket og aktører på tværs af Slotsholmen, KL og kommuner, grønne organisationer, energisektoren mv. Det har skabt et anderledes og dynamisk arbejdsfællesskab, som har gjort det muligt at dykke ned i en bred vifte af barrierer og anviser praksisnære løsningsforslag, der er implementerbare og virker i virkeligheden.

I arbejdsgruppen har vi været tæt på beslutningsprocesserne, og vi har hurtigere kunnet bidrage med løsninger ved løbende at inddrage embedsværket og regeringen. Eksempelvis tog vi som det første fat på udfordringerne med at sikre lokal opbakning til opstilling af vedvarende energi, hvilket betød, at arbejdsgruppen allerede få måneder efter startskuddet bidrog til regeringsudspillet *Klimahandling - Sammen om mere grøn energi fra sol og vind på land fra oktober 2023*. Vi har løbende afleveret delanbefalinger til regeringen for at sikre, at de identificerede barrierer og snubletråde hurtigst muligt kunne adresseres, og den politiske behandling af løsninger igangsættes.

Vores overordnede mål har været klart fra start. Tempo på udbygningen af vedvarende energi på land. Det har vi i arbejdsgruppen grebet an i to parallelle spor.

Vi har for det første været enige i arbejdsgruppen om, at der var en vigtig opgave i at fremskynde de mange VE projekter, der allerede er i støbeskeen (Danmarks "VE-pipeline"). Alt for mange projekter bliver bremset eller skrottet på grund af barrierer som eksempelvis lange sagsbehandlingstider, uigennemskuelige miljøregler, manglende kompetencer og ressourcer til myndighedsbehandlingen eller lokal modstand. Derfor har arbejdsgruppen fokuseret på at udvikle tiltag, der konkret understøtter og forkorter processen fra ide til realisering af VE-projekter.

For det andet har vi arbejdet med anbefalinger, der kan skalere VE-udbygningen på lidt længere sigt. Ser vi et par år ud i fremtiden, er der lige nu et betydeligt gab mellem vores forventede elproduktion og vores forventede elforbrug. Skal vi sikre nok grøn strøm til den grønne omstilling, kræver det, at vi tør tænke stort på lang sigt. Derfor rækker nogle af arbejdsgruppens anbefalinger også ind i de kommende år, og anviser et behov for at planlægge lidt mere langsigtet på tværs af naturbeskyttelse, VE projekter og den nødvendige udbygning af el-nettet.

Med NEKST-arbejdsmetoden har vi i fællesskab fundet konkrete løsninger, som vi forventer, der vil være bred opbakning til på tværs af samfundet. Vi håber, at regeringen vil arbejde videre med anbefalingerne og sammen med energibranchen, kommuner og borgere bidrage til at få sat det nødvendige tempo på udbygningen af vedvarende energi på land, så vi kan sikre den fortsatte grønne omstilling af vores samfund. Sammen med resten af arbejdsgruppen, vil jeg glæde mig til at følge dette arbejde, og har aftalt med ministeren, at vi senest ved udgangen af 2024 mødes igen og får en status på håndtering og implementering af vores anbefalinger.

Nana Bule, Forperson

HVAD ER NEKST, OG HVAD ER ARBEJDSGRUPPENS FORMÅL?

Med regeringsgrundlaget *Ansvar for Danmark* fra december 2022, nedsatte regeringen den nationale energikrisestab (NEKST), som skal sikre hurtigere handling på akutte grønne udfordringer. Vi har i vores arbejdsgruppe, NEKST *Mere sol og vind på land*, siden april arbejdet med at sætte turbo på udbygningen af sol og vind på land i Danmark. Vi er blevet bedt om at identificere de barrierer, der i dag spænder ben for vedvarende energi på land, samt fremlægge og igangsætte konkrete initiativer undervejs, der kan fjerne disse barrierer.

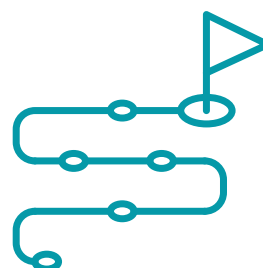
2. Sammenfatning

I dette kapitel sammenfatter vi konklusioner om udfordringer og løsningsspor inden for nedenstående områder. I kapitel 3 beskriver vi de konkrete anbefalinger.

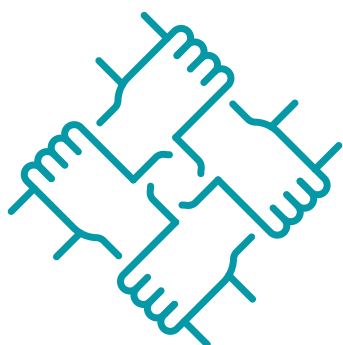
Lokal opbakning

Lokal opbakning skal understøttes, da det er afgørende for VE-projekternes opførsel og hastigheden i disse.

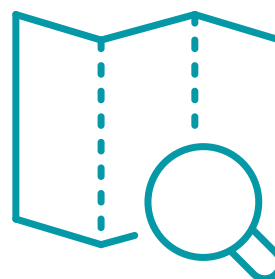
Hurtigere processer

Myndighedsprocesser må ikke forsinke VE-projekter. Derfor skal barrierer for, at det kan gå hurtigere, fjernes.

Samspil mellem VE-myndigheder

Der skal sikres en effektiv opgavefordeling mellem statslige myndigheder og kommuner samt et styrket samspil mellem relevante myndigheder.

Arealanvendelse

Areal skal anvendes smart i fremtiden, så VE kan udrulles hurtigere og i sameksistens med eksempelvis natur, biodiversitet og miljø.

2.1. Danmark er godt på vej – men der er behov for et temposkifte

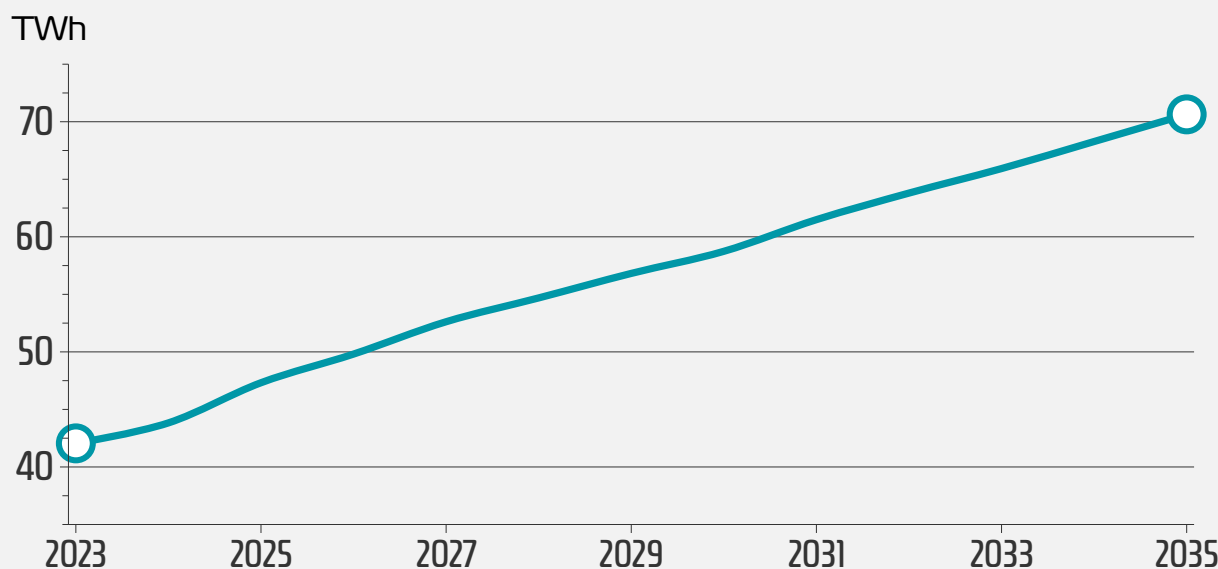
Der er noget om snakken, når Danmark kaldes et grønt foregangsland. Det vidner vores store vindmølleindustri og høje andel af grøn strøm om. Foreløbige tal fra Energinet viser, at el fra solenergi og vindkraft tilsammen udgjorde 67 pct. af det samlede danske elforbrug i 2023, hvilket er ny rekord.¹

Målet om produktion af mere grøn strøm er ikke kun vigtigt set i lyset af de presserende klimaforandringer, som stiller krav til en bred elektrificering af vores samfund, men også i lyset af det sikkerhedspolitiske billede. Det er afgørende, at Danmark og resten af Europa snarest bliver fri for russisk gas og andre fossile brændsler. En hurtigere og øget udbygning af vedvarende energi (VE) på land er dermed både vigtig for at møde en stigende efterspørgsel på el, så vi har nok grøn strøm til danske hjem, virksomheder og Power-to-X-anlæg, og vigtig som bidrag til den grønne omstilling. Det var også en del af regeringens anledning til at etablere NEKST, og Danmark er ikke i mål endnu.

Udover at efterspørgslen på grøn strøm forventes at stige markant i den kommende tid, er der også en politisk ambition om at fremme udbygningen af VE på land. Med *Klimaaftalen om grøn strøm og varme* fra 2022 er et bredt flertal i Folketinget blevet enige om at ville muliggøre en firedobling af elproduktionen fra VE på land inden 2030. Der er tale om en meget stor potentiel stigning, der kræver en væsentligt hurtigere udbygning end den, vi har været vidne til i de seneste år. En firedobling af elproduktionen fra VE på land ift. 2021 betyder, at der i 2030 skal produceres omkring 50 TWh strøm fra solceller og vindmøller på land. Men ifølge den seneste klimafremskrivning, i figur 2, ser det i dag ikke ud til, at firedoblingen kan nås uden yderligere tiltag.

I forbindelse med indgåelsen af den politiske aftale i 2022 vurderede Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, at en firedobling af produktionen af strøm fra VE på land for eksempel kunne realiseres ved at tidoble kapaciteten for solenergi og fordoble kapaciteten for vindenergi sammenlignet med kapaciteten i 2021. En realisering af en så stor udbygning forudsætter, at tempoet sættes markant op, som det ses i figur 3 og 4.

Figur 1. Fremskrivning af elforbrug inkl. transmissions- og distributionstab

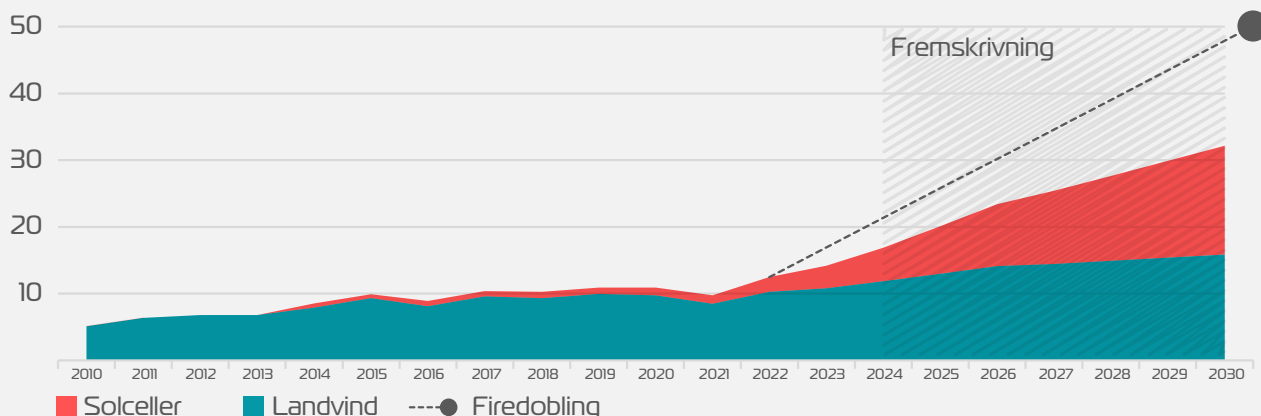

Kilde: Klimastatus og fremskrivning 2023, hovedrapport, side 61, figur 8.3

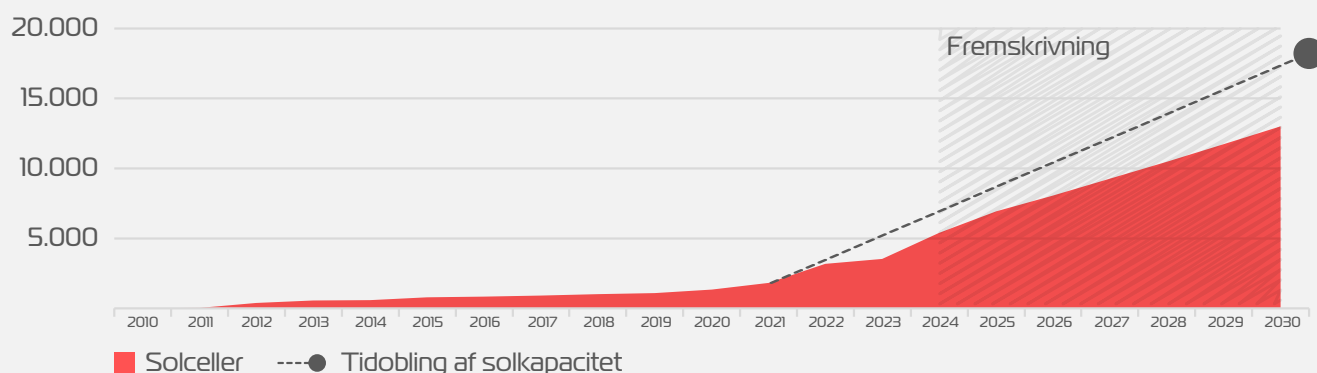
Note: Fremskrivningen er forbundet med væsentlige usikkerheder knyttet til flere forhold, bl.a. ift. udviklingen i elforbruget fra fx store datacentre og PtX-anlæg.

¹ Data er trukket d. 6. februar fra Energinets dataportal Energi Data Service. Der er tale om foreløbige målinger, der endnu ikke er valideret. Der kan derfor være afvigelser i forhold til de endelige målinger, der bliver offentliggjort i Energinets Miljødegageelse.

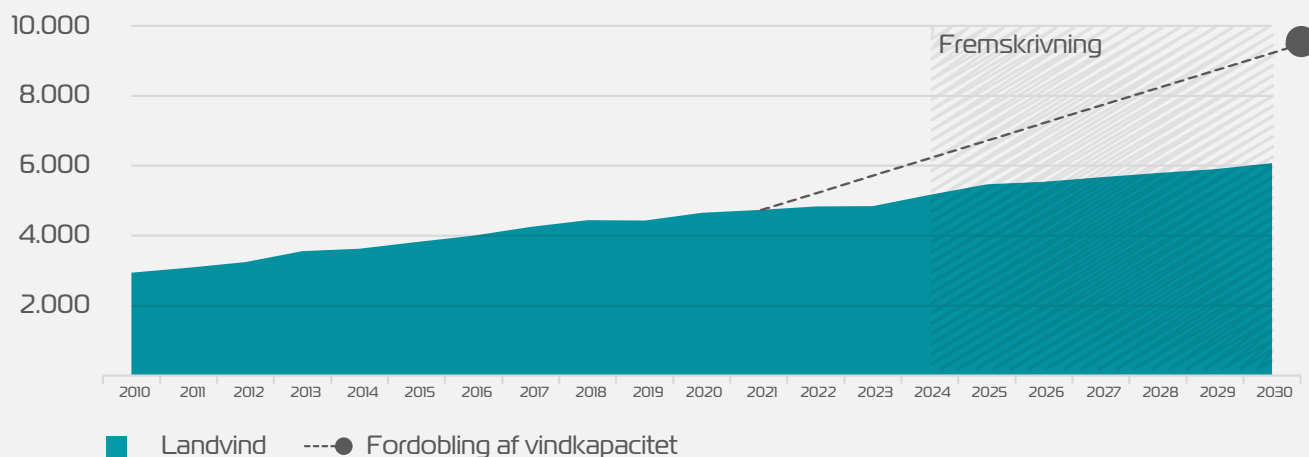
Figur 2. Historisk hhv. fremskrevet elproduktion fra VE på land (TWh) med visning af firedobling fra 2021 til 2030

Figur 3. Historisk udbygning af solenergi (MW) ift. tidobling fra 2021 til 2030 og fremskrivning af forventet udbygning i 2030

Figur 4. Historisk udbygning af landvind (MW) ift. fordobling fra 2021 til 2030 og fremskrivning af forventet udbygning i 2030

Kilder til figur 2, 3 og 4: Data for historisk kapacitet: Energistyrelsens stamdataregister og Klimastatus- og fremskrivning 2023. Data for historisk elproduktion: Energinets Energi Data Service. For yderligere informationer se data for 'Production and Consumption – Settlement'. Fremskrivninger: Klimafremskrivningen 2023, Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet.

Note: Klimastatus og -fremskrivning 2023 er en teknisk, faglig vurdering af, hvordan udledning af drivhusgasser samt energiforbrug og -produktion vil udvikle sig i perioden frem mod 2035 under forudsætning af, at der ikke træffes yderligere politiske beslutninger). Det bemærkes, at der ifm. udarbejdelsen af Klimafremskrivning 2024 (KF24) er sendt et forudsætningsnotat i høring, hvori det antages, at der i 2030 produceres 6,8 TWh mere el fra VE på land, end antaget i KF23

Den gode nyhed er, at branchen har masser af projekter i deres pipeline, hvilket vil sige potentielle projekter i støbeskeen. For eksempel har en opgørelse fra Green Power Denmark vist, at 4.840 MW landvind, eller hvad der svarer til ca. 1.000 nye vindmøller, enten er klar til behandling eller allerede er i planlægning i landets kommuner.²

I NEKST-arbejdsgruppen mener vi derfor, at beslutningstagerne først og fremmest bør understøtte en hurtigere realisering af de mange projekter, der allerede er i pipeline. Enhver barriere, vi fjerner, bør have en umiddelbar effekt.

Vi håber og tror på, at vores anbefalinger kan bidrage til en hurtigere udbygning af VE på land – for det har både Danmark, Europa og kloden brug for.

Samtidig håber vi, at vi med vores arbejde har bidraget til en mere oplyst og konstruktiv dialog om VE på land. Alt for ofte bliver problemer og uenigheder talt større, end de er eller behøver at være. For eksempel gør både VE-opstillere og kommunerne allerede en stor indsats for at skabe god dialog med VE-projekternes naboer, ligesom der ofte gøres en ekstra indsats for naturen i og omkring projektområdet.

2.2. Vi skal fjerne barriererne for hurtig udbygning af VE

Udbygning af vedvarende energi på land er komplekst og involverer mange forskellige aktører, regler og processer, og der er desværre ikke bare én forklaring på, hvorfor det ikke går hurtigt. Der er mange.

Hurtigere processer og samarbejde mellem VE-myndigheder

I NEKST-arbejdsgruppen er vi dykket helt ned i den proces, et VE-projekt skal igennem fra idé til realisering. Vi har gennemgået projekter og haft dialog med relevante aktører, og det står klart, at der særligt i myndighedsbehandlingen af et VE-projekt kan opstå forsinkelser.

Myndighedsprocessen varierer dog fra projekt til projekt, da processen bl.a. afhænger af projektets størrelse og geografiske placering, lokalpolitiske forhold, kommunens ressourcer til at sagsbehandle projektet hurtigt og korrekt, samt om myndighedstilladelserne til projektet bliver påklaget og i sidste ende hjemvist til fornyet sagsbehandling i kommunen. Derudover afhænger processen af nettilslutningen, herunder dialog med netvirksomheden mhp. procesplanlægning, valg af tilslutningspunkt og indgåelse af tilslutningsaftale.

Figur 5 illustrerer myndighedsprocessen for opstilling af VE; fra idé til realisering. Myndighedsprocessen for VE foregår parallelt i det omfang, det er muligt, og hvor bygherren er indstillet på at anvende ressourcer til parallelle forløb. Processen består af flere trin, hvor forskellige aktører som fx borgere, opstiller, kommune, netvirksomhed og andre relevante statslige myndigheder kan være involveret. Det betyder også, at der er flere steder i processen, hvor der kan opstå barrierer, som fører til forsinkelser.

Når en kommune skal planlægge for et projekt, kan en af årsagerne til forsinkelser være lokal modstand. Hvis der ikke er lokal opbakning til VE-projektet, kan det medføre kommunalpolitiske drøftelser om hensigtsmæssigheden af projektet, og alt efter omstændighederne kan det forsinke eller skrinlægge projektet.

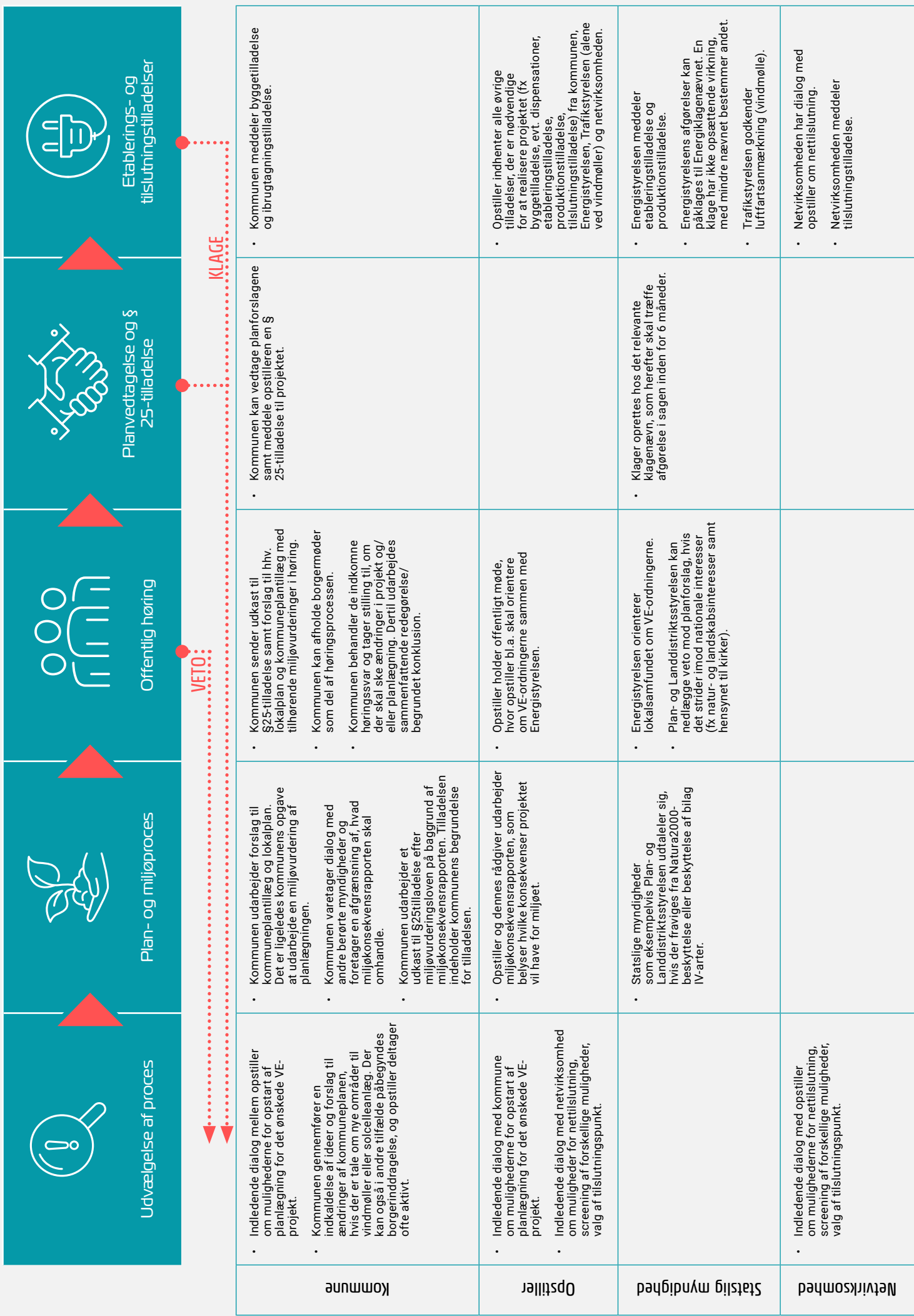
I NEKST-arbejdsgruppen mener vi derfor, at både kommune og opstiller bør søge tidlig dialog med lokalsamfundet.

Når den kommunale planlægning til fordel for et projekt påbegyndes er der desuden behov for ganske tidligt at være i dialog med netvirksomheden om mulighederne for tilslutningspunkt til elnettet. Den tidlige dialog mellem opstiller og netvirksomhed er vigtig, fordi det er afgørende for, hvordan og hvornår et givent anlæg kan idriftsættes. Sker denne afklaring for sent i processen, risikerer det at føre til projektforsinkelser- og fordyrelser. I værste fald har udvikler og kommune brugt ressourcer på at planlægge for anlæg, som ikke kan realiseres.

I NEKST-arbejdsgruppen mener vi derfor, at det er vigtigt, at opstiller har en tidlig og parallel dialog med netvirksomheden for at undgå flaskehalse.

Det er desuden afgørende for et VE-projekts realisering, at det kan tilsluttes elnettet hurtigt, og derfor har vi i arbejdsgruppen også set på tiltag herfor. Herudover har vi ikke beskæftiget os med problemstillinger vedr. elnettet, fordi der er nedsat en særskilt NEKST-arbejdsgruppe herom. Vi ser frem til at følge arbejdet i arbejdsgruppen *Hurtigere udbygning af elnettet*.

Figur 5: Illustration på myndighedsprocessen for VE-projekter, fra initiativ til idriftsættelse

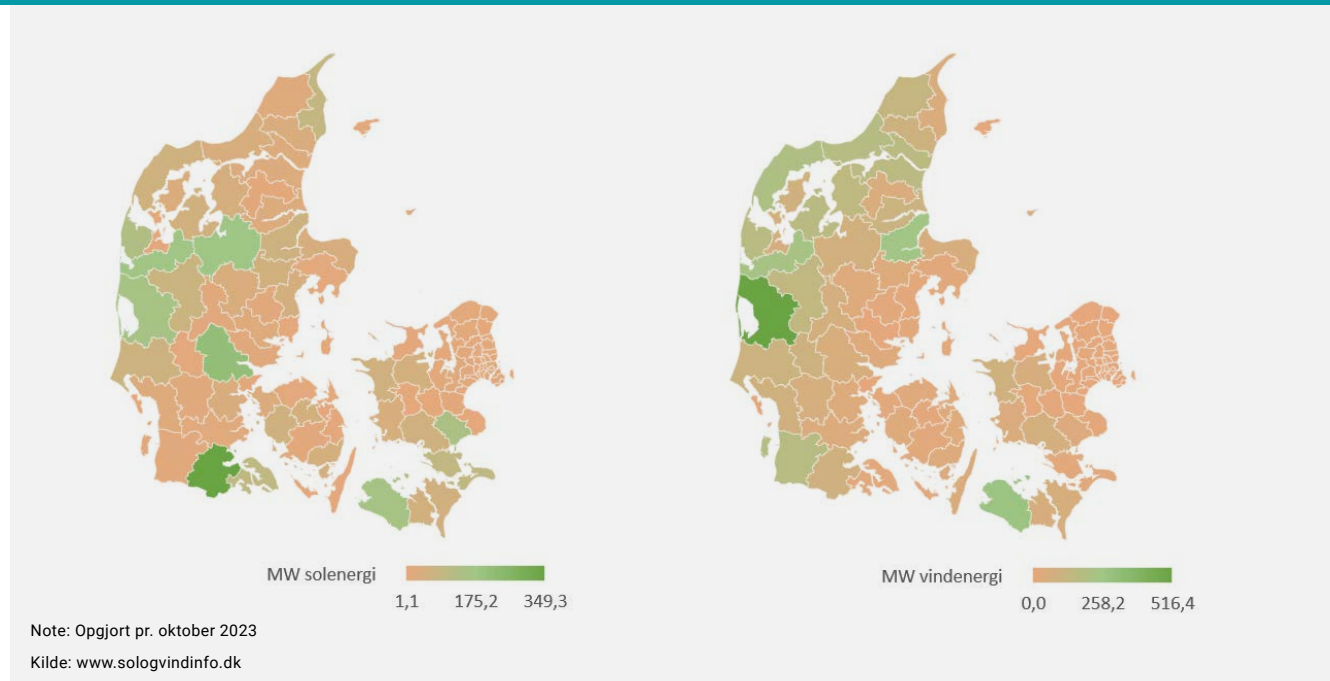
Planlægnings- og miljøtilladelsesprocessen er en væsentlig del af kommunernes myndighedsbehandling af VE-projekter. Det kan give forsinkede processer, hvis der er kapacitetsudfordringer i kommunen ift. planlægningsprocessen, hvor VE-anlæg skal prioriteres ift. andre projekter, som kan have større lokalpolitisk interesse. Vi kan i arbejdsgruppen konstatere, at særligt miljøtilladelserne kan tage uforholdsmæssig lang tid, hvilket primært skyldes, at der mangler opdaterede og operationelle vejledninger mv. til miljøvurderingerne. Det gør det vanskeligt for kommuner såvel som opstillere at leve op til de komplekse miljøregler og høje krav om grundig og veldokumenteret undersøgelse og vurdering af komplekse natur- og miljøproblemstillinger. Manglende vejledninger til miljøvurderinger øger sagsbehandlingstiden i kommunerne og fører til flere fejl i afgørelserne, bl.a. fordi kommunerne har vanskeligt ved at definere kravene til miljøvurderingernes indhold.

I NEKST-arbejdsgruppen mener vi, at der skal igangsættes en fokuseret indsats med at udarbejde og opdatere vejledninger mv. til miljøvurderingerne i overensstemmelse med EU-reguleringen på miljø- og naturområdet. Det er afgørende for hastigheden i myndighedsprocessen.

En anden væsentlig barriere for myndighedsprocessen, særligt planlægnings- og miljøtilladelsesprocessen, er, at der er akut knaphed på de rette kompetencer på arbejdsmarkedet – og det gælder for såvel offentlige som private aktører. Mange kommuner oplever derfor, at de mangler sagsbehandlere med den rette specialiserede juridiske og tekniske viden til at myndighedsbehandle VE-projekterne. Særligt oplever kommunerne problemer med at kunne rekruttere miljøvurderingsmedarbejdere – en udfordring, som kan konstateres på tværs af aktørerne indenfor området. Knaphed på de relevante kompetencer på arbejdsmarkedet skaber flaskehalse for fremdriften af VE-udbygningen grundet lange sagsbehandlingstider hos kommunerne og unødvendigt mange omkostninger for opstillerne, der ansøger om VE-projekter, og deres rådgivere.

Der er desuden stor forskel på, hvor mange VE-projekter hver kommune behandler, og dermed forskel på erfaringer og kompetencer på tværs af kommunerne. For eksempel er 75 pct. af VE-udbygningen i de seneste to år sket i blot 11 kommuner. I kortene nedenfor vises den samlede installerede VE-kapacitet fordelt på kommuner. En del af løsningen på kompetenceknapheden kan være opkvalificering og efteruddannelse, samt øget understøttelse af kommunerne og mulighed for mere fleksible samarbejdsformer mellem kommunerne.

Figur 6: Kapacitet af opstillet vedvarende energi pr. kommune

I NEKST-arbejdsgruppen mener vi, at kompetenceknapheden i kommunerne skal løses her og nu. Der er behov for konkrete løsninger med hurtig effekt frem for reformer med lange udsigter.

Efter planlægningen er vedtaget, og miljøtilladelserne er meddelt, er det muligt at klage over vedtagelsen af planer og udstedelse af tilladelser inden for 4 uger. Klagenævnene behandler klager over myndighedsafgørelser af betydning for solcelle og vindmølleprojekter inden for et sagsbehandlingsloft på 6 måneder. I vores arbejde med at identificere barrierer for hurtigere VE-udbygning, er det blevet tydeligt, at klageprocessen kan føre til væsentlige forsinkelser for et VE-projekt. Vi har derfor i arbejdsgruppen valgt at fokusere på dette. Vi har bl.a. haft et tæt samarbejde med Nævnenes Hus, som oplyser, at klagenævnene tilsidesætter omkring 25 pct. af kommunernes afgørelser om VE-projekter, der klages over. Det betyder, at klagenævnene finder, at hver fjerde af kommunernes afgørelser vedr. VE-projekter, som der blevet klaget over, ikke overholder loven. Ofte tilsidesætter nævnene afgørelser som følge af, at reglerne bl.a. vedrørende habitat-, fuglebeskyttelses- og vandrammedirektivet i gældende lovgivning ikke overholdes. Når det sker, sendes VE-projektet tilbage til genbehandling i kommunen, mhp. at kommunen kan træffe en ny afgørelse. Når et påklaget VE-projekt hjemvises til genbehandling i kommunen starter myndighedsprocessen helt forfra, hvilket trækker den samlede myndighedsbehandling væsentligt ud.

I NEKST-arbejdsgruppen mener vi, at klagenævne skal have flere redskaber til at optimere klageprocessen, så tvister mellem tilladelsesmyndigheden og borgere eller organisationer ikke bliver et unødigt forsinkende led. Desuden skal myndighederne have bedre rammer til at kunne genbehandle hjemviste sager smidigt og effektivt.

Mange af ovenstående udfordringer i myndighedsprocesserne overlapper og skal ses i sammenhæng.

Arealanvendelse

En anden potentiel barriere for udbygningen af VE på land er at finde egnede arealer at stille de nye anlæg op på.

Danmarks samlede areal på 4,3 mio. hektar er fordelt mellem ca. 2 pct. vådområder, 8 pct. natur og stier, 11 pct. bebyggelse, 13 pct. skov og 65 pct. landbrug. De senere år har Folketinget vedtaget en række initiativer og tilsluttet sig en række internationale aftaler, der vil øge konkurrencen om arealerne i Danmark kraftigt. Dette gælder ikke mindst de indgåede politiske aftaler om forøgelse af VE og natur på landjorden i Danmark, målet om udtagning af 100.000 ha lavbundsjord og rejsning af 250.000 ha ny skov.

Hvis den samlede produktion fra VE på land skal firedobles frem mod 2030, skønnes der at være behov for et samlet areal svarende til ca. 26.000 ha til solceller (eksklusive taganlæg) og 28.500 ha til vindmøller³. Dette svarer til kun 2,1 pct. af landbrugets samlede areal eller 1,3 pct. af Danmarks samlede areal. Arealer kan desuden tjene mere end én funktion, for eksempel vurderes det, at ca. 98 pct. af det nødvendige areal til vindmøller vil kunne bruges til andre formål mellem møllerne⁴. Den teknologiske udvikling medvirker desuden til at nedbringe arealbehovet yderligere over tid.

I NEKST-arbejdsgruppen vurderer vi derfor, at adgang til egnede arealer i Danmark ikke er den primære barriere for den nødvendige udbygning af VE på land. Det er derimod barriererne for en klog og effektiv arealanvendelse og -planlægning, hvor VE og andre funktioner sameksisterer.

En del af løsningen kan være, at vi i højere grad planlægger efter multifunktionel arealanvendelse, så det samme areal kan tjene mere end ét formål ad gangen, og at vi i den forbindelse giver VE-projekter særligt gunstige vilkår. Arbejdsgruppen mener, at dette kan ske uden at gå på unødigt kompromis med hensyn til natur og biodiversitet.

³ Kilde: Energistyrelsen. I 2023 fylder VE på land ca. 20.000 ha, og der vil ifølge estimatet således være behov for at tilvejebringe ca. 34.500 nye ha til VE, hvis elproduktionen fra landvind og sol skal firedobles i 2030. Firedoblingen skønnet for arealbehov ved en firedobling frem mod 2030 for landvind og sol antager en kapacitetsfordeling, som er baseret på Analyseforudsætninger til Energinet 2023.

⁴ Kilde: Energistyrelsen. Forudsætningen for at ca. 98 pct. af arealet mellem vindmøller kan bruges til anden arealanvendelse er baseret på et kvantificeret eksempel for firedoblingen af VE frem mod 2030.

EKSEMPEL PÅ ET VE-PROJEKT MED MULTIFUNKTIONEL AREALANVENDELSE

Better Energys energipark ved Viuf og Håstrup i Kolding og Vejle Kommune har et samlet areal på ca. 347 ha. Det samlede solceller-areal er på ca. 218 ha, og de resterende ca. 129 ha er udlagt til naturmæssige og rekreative formål til gavn for den lokale biodiversitet og friluftsliv. De naturmæssige og rekreative initiverne i projektet består af:

- Etablering af 2 nye større sammenhængende naturområder på i alt 80 ha (på tidl. landbrugsjord).
- Genåbning og genslyngning af cirka 3 km rørlagt vandløb.
- Udgravning af ca. 15 nye vandhuller samt udlæg af 3 nye større vådområder.
- Særligt fokus på løvfrøen, der findes i området.
- Opkøb af ca. 20 ha gammel fredskov, der udlægges til biodiversitetsskov.
- Etablering af ca. 10 km nye vandrestier i området.
- Rekreative faciliteter såsom shelterplads, madpakkehus, udsigtstårne og bordebænkesæt.
- Hegnede hundeområder, hvor hunde kan luftes frit.
- Etablering af fodgængertunnel under trafikeret hovedvej, der sikrer adgang til parken.

Allerede i dag gøres der ofte en særlig indsats for naturen i forbindelse med VE-projekter, hvilket arbejdsgruppen mener, er prisværdigt og bør anerkendes og understøttes af beslutningstagerne. Alligevel vil udbygningen af VE-anlæg og el-infrastruktur i den hastighed og i det omfang, som danske og europæiske VE- og klimamål påkræver, uundgåeligt påvirke miljø og natur i de områder, hvor udbygningerne finder sted.

NEKST-arbejdsgruppen mener derfor, at udbygningen af VE og naturbeskyttelsesindsatsen skal tænkes sammen, så begge mål fremmes samtidigt.

Desuden påpeger vi i arbejdsgruppen, at opstillingen af VE vil blive lettere og kan foregå hurtigere, hvis regeringen samtænker og tager initiativ til at øge andelen af natur i Danmark. Påvirkningen af natur og arter fra nye VE-anlæg vil blive relativt mindre, hvis beslutningstagerne øger arealet og/eller kvaliteten af lignende naturområder og -typer andre steder. Udpeges sådanne områder på forhånd, bliver det også nemmere for udviklerne at identificere egnet erstatningsnatur som kompensation for en eventuel påvirkning fra projektet, hvilket vil være en nødvendig forudsætning for vores anbefaling 3.2 om en naturgenopretningsfond samt 4.1 og 4.2 om implementering af EU's nødfordrning om VE hhv. VEIII-direktivet.

Lokal opbakning

Det skal være attraktivt for lokalbefolkningen, at der stilles vedvarende energi op i lokalområdet, som bidrager til vores alle sammes grønne omstilling. Derfor skal den hurtige udbygning af VE på land afstemmes med lokale behov, rekreative formål, natur- og miljøhensyn mv., som er vigtigt for det nære lokalsamfund, hvor VE-projektet skal opstilles. VE-opstillerne og kommunerne gør meget for at understøtte den lokale opbakning og sikre, at VE-projektet flugter med lokale ønsker i så vid udstrækning som muligt, da det både er i opstillerens og kommunens interesse. Selvom en undersøgelse viser, at der er stor opbakning blandt danskerne til, at vedvarende energi udbygges hurtigst muligt ⁵, kan manglende lokal opbakning i enkelttilfælde godt være en barriere for udbygningen.

Udfordringer med at sikre den lokale opbakning til VE-projekter kan opstå allerede i planlægningsfasen, når der inviteres til borgermøder, eller når projektet bliver annonceret. Modstanden kan også komme til udtryk gennem klager, når en kommune har givet tilladelse til et VE-projekt. Den lokale modstand kan blandt andet opstå, hvis borgerne ikke kan se værdien af at bo tæt på VE-anlæg, eller hvis borgerne er bekymrede for, at anlæggene vil ødelægge miljø- og biodiversiteten i lokalområdet. Derudover kan der i nogle lokalområder herske mistillid til processerne, hvor borgere kan have en følelse af ikke at blive inddraget nok.

Det kan også skabe utryghed blandt både opstillere, kommuner og lokalbefolkning, at der ikke er klarhed om, hvilke regler der danner rammerne omkring VE-udbygningen i den enkelte kommune.

I NEKST-arbejdsgruppen mener vi derfor, at der skal sikres fuldkommen transparens og ensartethed omkring regler og vilkår, når der stilles vindmøller og solceller op.

2.3. Arbejdsgruppens anbefalinger

Vi er i NEKST-arbejdsgruppen *Mere sol og vind på land* klar med 27 konkrete anbefalinger til, hvordan vi hurtigt og effektivt udbygger mere vedvarende energi på land. Anbefalingerne er kategoriseret efter tre overordnede temaer, som arbejdsgruppen har fokuseret på, da det særligt er inden for disse temaer, at løsningerne på de grønne barrierer for VE på land skal findes. I vores arbejde har vi for hver mulig anbefaling afvejet dels den forventede effekt af tiltaget og dels omfanget af den politisk og administrativ handling, som implementeringen af anbefalingen ville forudsætte.

I oversigten nedenfor fremgår overskriften på alle vores anbefalinger samt implementeringsstatus for hver anbefaling. Som det fremgår, er enkelte anbefalinger allerede under implementering, fordi vi løbende har afleveret vores anbefalinger til regeringen.

I NEKST-arbejdsgruppen mener vi, at der bør være løbende opfølgning på implementeringen af NEKST-anbefalingerne samt, at regeringens grønne udvalg løbende bør monitorere udviklingen i opsætningen af VE på land.

I matrixen er hver anbefalings nummer indplaceret pba. vores vurdering af effekt overfor omfang af nødvendig politisk handling. Anbefalingerne i venstre halvdel af matrixen er "lavthængene frugter", der er reelt nemme at implementere. Anbefalingerne i øverste kvadrat til højre forudsætter en større indsats, men har til gengæld også større forventet effekt for udbygningen af VE.

Hver anbefalings indhold, forventede effekt og implementeringsstatus uddybes i rapportens kapitel 3.

Figur 8. Anbefalingernes effekt på udbygningen af VE ift. omfang af nødvendig politisk handling ved implementering

Figur 9. Overblik over anbefalinger og deres implementeringsstatus

Lokal opbakning

1: Ensartede rammer på tværs af kommuner

1.1: Gennemsigtighed om lokale gevinster ved opstilling af VE på land				
1.2: En betalingsordning til kommunerne				

2: Det skal være mere attraktivt for lokalsamfundet at lægge areal til VE

2.1: Fremrykkelse af grøn pulje				
2.2: Øget økonomisk incitament for opstilling af VE				
2.3: Aftale med kommuner om VE-forpligtigelse				
2.4: Frivillig aftalebaseret salg af elektricitet fra VE-anlæg til naboer				

Arealer

3: Flerudnyttelse af arealer og naturhensyn

3.1: National pulje for naturbeskyttelse og naturgenopretning				
3.2: Vindmøller i ny produktions- og klimaskov				
3.3: Vindmøller i skove med lav biodiversitet				
3.4: Midlertidig undtagelse fra skovbyggelinjen for VE ved skove med lav biodiversitet				
3.5: Mest mulig klimaværdi på lavbundsjord				

Hurtigere processer

4: Nye muligheder fra EU og større myndighedskompetencer

4.1: EU's nødforordning som overgang til VEIII-direktivet				
4.2: Udpegning af fremskynelsesområder for VE og el-infrastruktur via VEIII-direktivet				
4.3: Prioritering mellem VE-projekter i myndighedsbehandlingen				
4.4: Mere fleksible kommunale samarbejdsformer				
4.5: Et styrket VE-rejsehold				

5: Bedre vejledningsindsats på miljøområdet

5.1: Brugbare vejledninger til miljøvurderingsloven				
5.2: Vejledning om undtagelsesbestemmelser				
5.3: Vejledningen om afværge- og kompensationsforanstaltninger				
5.4: Bedre forvaltningsplaner for bilag IV-arter				
5.5: Bedre vejledningen om udledning af forurenende stoffer og vandkvalitetskrav				
5.6: Obligatorisk aflevering og offentliggørelse af indsamlet data				

6: Effektiv proces i klagesagsbehandlingen

6.1: Frister for endelige klager og oplysninger				
6.2: Direkte og transparent kommunikation ved behandling af klager				
6.3: Fokus på klagen, ikke sagen				

7: Bedre proces for hjemviste VE-sager

7.1: Forkortet høringsperiode ved genbehandling af miljøvurderinger				
7.2: VE-opstillere bør ikke "starte forfra", når en sag bliver hjemvist				

Der udestår politisk
stillingtagen til anbefalingen /
implementeringsmuligheder afdækkes

Forberedende arbejde igangsat /
alternativt tiltag med samme formål
igangsat

Der fremsættes lovforslag / der er
indgået politisk aftale / anbefalingen
implementeres

Anbefalingen er implementeret

2.4. Arbejdsgruppens produkter

Ud over vores anbefalinger til regeringen, har vi i arbejdsgruppen også valgt at udarbejde og lancere to selvstændige produkter.

Mytedræberne

Vi har i samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening, WWF, Viden om vind og andre aktører udarbejdet en række videoer til deling på sociale medier, som har til formål at aflive nogle af de myter, som florerer i samfundet om landvindmøller og solceller. Formålet er at understøtte lokal opbakning til VE-projekter og forebygge, at projekterne bliver forsinkede eller helt afbrudt.

Myte: "Vindmøller og solceller ødelægger biodiversiteten og naturen"

NEKST og Danmarks Naturfredningsforening har sammen kigget på biodiversitet og VE på land. Naturen og biodiversiteten er mange steder på tilbagetog, og derfor er det helt afgørende, at vi passer ordentligt på den. Der er en række hensyn at tage, hvis virksomhederne har planer om at opstille vedvarende energi på land. Vi ser ind i en fremtid, hvor biodiversitet og VE skal leve side om side, hvilket de heldigvis kan, hvis vi tager de rette hensyn.

Myte: "Vi har slet ikke brug for at opstille mere vedvarende energi"

NEKST allierede sig med DTU i myten om, at vi ikke har brug for mere VE. Danskerne har de seneste år været vidne til, at der har været opstillet en masse vedvarende energi både på land og på vand, hvilket kunne lede den enkelte til at tænke, at vi kommer til at producere rigeligt med grøn strøm indenfor en overskuelig fremtid, men det er ikke tilfældet. I Danmark producerede vind- og solkraft 21,2 terawatt-timer i 2022, hvilket svarer til 60 pct. af det danske elforbrug. Vi er altså ikke helt i mål endnu, og det betyder, at vi skal opskalere vores produktion, hvis vi skal kunne følge med den grønne omstilling.

Myte: "Produktion af vedvarende energi er meget billigere ude på havet end på land"

Sammen med VidenOmVind har vi kigget på prisen på havvind og landvind. I takt med at prisen for grøn strøm fra havmøller er faldet betydeligt de seneste år, er prisforskellen til landvind blevet mindre. Kigger vi på LCOE-beregningen fra Energistyrelsen, ser vi, at produktionsomkostninger af el fra landvind frem mod 2030 er omtrent 30 pct. billigere end havvind. Vindmøller på land producerer i gennemsnit lidt mindre strøm end vindmøller på havet, men etableres og driftes på den anden side med lavere investerings- og vedligeholdelsesomkostninger. Derfor er elproduktion fra landvindmøller faktisk i sidste ende billigere end fra havvindmøller.

Myte: "Størstedelen af danskerne er imod opsætning af flere vindmøller"

Sammen med Brian Vad Mathiesen fra Aalborg Universitet, har vi set på lokal opbakning, når det kommer til VE-projekter på land. Vi har de seneste år været vidne til en fortælling i medierne om stigende vindmølleprotester, men selvom der har været enkelte uenigheder om individuelle projekter, viser det sig, at flertallet af danskerne er bag den grønne omstilling. En undersøgelse foretaget af Aalborg Universitet viser, at 74 procent af de i alt 4.000 adspurgte danskere bakkede op om flere vindmøller i deres kommune, mens kun 3,6 procent og 4,3 procent var uenige eller helt uenige. Når det lykkedes at sætte VE-anlæg op, er det ofte fordi, at kommuner og lokale samfund indgår i et samarbejde. Når anlæggene endeligt er sat op, er klagerne ganske få.

Se alle videoerne [her](#).

Den gode VE-ansøgning

Vi har derudover, i samarbejde med KL, Green Power Denmark og en række kommuner og myndigheder, udarbejdet en skabelon til den gode VE-ansøgning, som kommunerne kan bruge som inspiration til, hvordan de kan skabe høj kvalitet og ensartethed i de projektansøgninger de modtager. VE-opstillerne kan også bruge skabelonen som tjekliste over, hvad de skal have styr på, inden de ansøger. Formålet er at understøtte hurtigere og bedre processer for VE-projekterne.

Find skabelonen til den gode VE-ansøgning [her](#).

Skabelon for den gode VE-ansøgning
Version 1.0

NEKST

Generel projektbeskrivelse

1. Vedhæft projektbeskrivelse Projektbeskrivelsen skal give et samlet overblik over projektet, herunder projektets udformning, delelementer, omfang, tilpasning til området, tidsplan og proces for borgerinddragelse forud for ansøgning og efterfølgende mv.	Vedhæft fil
2. Vedlæg evt. visualiseringer af projektet Her kan vedhæftes evt. skitser til visualiseringer af projektet. Relevante kort over projektet kan vedhæftes senere i ansøgningen.	Vedhæft filer

Fakta om projektet

3. Matrikler Angiv samtlige matrikelnumre inden for projektafgrænsningen.	Angiv svarene Klik eller
4. Går projektet på tværs af kommunegrænser, og er projektet i så fald ansøgt i nabokommunen? Angiv om projektet går på tværs af kommunegrænser, om der er ansøgt i nabokommunen og i så fald hvilken kommune. Angiv sagsnummer om muligt.	
5. Kort over projektområde Vedhæft kort over projektområdet, der angiver anlægget. Kortet bør omfatte byggefelter, naboer samt eventuelle arealbindinger. Hvis vindmøller, skal vindmølleplaceringer fra kortmaterialet. Det gælder også placeringer, der planlægges nedtaget.	

3. Uddybning af anbefalinger

Tema: Lokal opbakning	22
Indsatsområde 1: Ensartede rammer på tværs af kommuner	23
Anbefaling 1.1: Gennemsigtighed om lokale gevinster ved opstilling af VE på land	23
Anbefaling 1.2: Én betalingsordning til kommunerne	23
Indsatsområde 2: Det skal være mere attraktivt for lokalsamfundet at lægge areal til VE	24
Anbefaling 2.1: Fremrykkelse af grøn pulje	24
Anbefaling 2.2: Øget økonomisk incitament for opstilling af VE	24
Anbefaling 2.3: Aftale med kommuner om VE-forpligtigelse	25
Anbefaling 2.4: Frivillig aftalebaseret salg af elektricitet fra VE-anlæg til naboer	25
Tema: Arealer	28
Indsatsområde 3: Flerudnyttelse af arealer og naturhensyn	29
Anbefaling 3.1: National pulje for naturbeskyttelse og naturgenopretning	29
Anbefaling 3.2: Vindmøller i ny produktions- og klimaskov	30
Anbefaling 3.3: Vindmøller i skove med lav biodiversitet	31
Anbefaling 3.4: Midlertidig undtagelse fra skovbyggelinjen for VE ved skove med lav biodiversitet	32
Anbefaling 3.5: Mest mulig klimaværdi på lavbundsgrunde	33
Tema: Hurtigere processer	36
Indsatsområde 4: Nye muligheder fra EU og større myndighedskompetencer	37
Anbefaling 4.1: EU's nødforordning som overgang til VEIII-direktivet	37
Anbefaling 4.2: Udpegning af fremskyndelsesområder for VE og el-infrastruktur via VEIII-direktivet	40
Anbefaling 4.3: Prioritering mellem VE-projekter i myndighedsbehandlingen	41
Anbefaling 4.4: Mere fleksible kommunale samarbejdsformer	44
Anbefaling 4.5: Et styrket VE-rejsehold	45
Indsatsområde 5: Bedre vejledningsindsats på miljøområdet	46
Anbefaling 5.1: Brugbare vejledninger til miljøvurderingsloven	46
Anbefaling 5.2: Vejledning om undtagelsesbestemmelser	46
Anbefaling 5.3: Vejledningen om afværge- og kompensationsforanstaltninger	47
Anbefaling 5.4: Bedre forvaltningsplaner for bilag IV-arter	47
Anbefaling 5.5: Bedre vejledningen om udledning af forurenende stoffer og vandkvalitetskrav	49
Anbefaling 5.6: Obligatorisk aflevering og offentliggørelse af indsamlet data	49
Indsatsområde 6: Effektiv proces i klagesagsbehandlingen	50
Anbefaling 6.1: Frister for endelige klager og oplysninger	50
Anbefaling 6.2: Direkte og transparent kommunikation ved behandling af klager	50
Indsatsområde 7: Bedre proces for hjemviste VE-sager	52
Anbefaling 7.1: Forkortet høringsperiode ved genbehandling af miljøvurderinger	52
Anbefaling 7.2: VE-opstillere bør ikke "starte forfra", når en sag bliver hjemvist	52

Tema:

Lokal opbakning

Indsatsområde 1: Ensartede rammer på tværs af kommuner

Anbefaling 1.1: Gennemsigtighed om lokale gevinster ved opstilling af VE på land

Problem: I dag anses de lovpligtige VE-kompensationsordninger som minimumskrav, men der er risiko for, at der ikke er ensartede rammer for gevinster til lokalbefolkningen på tværs af kommuner ved VE-opstilling. Opstillere bliver ofte mødt af yderligere krav om gevinster, hvilket kan forsinke processen. Derudover skaber det usikkerhed og utryghed blandt både opstillere, kommuner og lokalbefolkning, at der ikke er klarhed om, hvilke regler, der danner rammerne omkring VE-udbygningen i den enkelte kommune.

Løsning: NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at der skabes et klart regelsæt/rammer, der sikrer ensartethed i behandlingen af disse sager – i hele landet. Mere gennemsigtighed om lokale gevinster vil give lokalbefolkning indsigt i, hvad der kan gives i gevinst og dermed mere tryghed i processen. For kommunerne vil det betyde klarhed i regelgrundlaget, da det så bliver eksplicit, hvad kommunerne som myndighed må inddrage som saglige/lovlige hensyn i planlægningsprocessen. For opstillere vil det betyde, at de vil blive mødt af et klart regelsæt/rammer, der sikrer ensartethed i behandlingen af VE-projekter.

Effekt: Opstillerne vil ikke blive mødt af særkrav, kommunernes myndighedsbehandling bliver entydig, og lokalbefolkningen ved, hvad de er berettiget til. Dette forventes at understøtte den lokale opbakning og realisering af VE-projekter.

Implementeringsstatus: Anbefalingen er under implementering. Med den politiske aftale *Klimaaf tale om mere grøn energi fra sol og vind på land 2023* er aftalepartierne enedes om, at de lovgivningsmæssige rammer for kommunale særaftaler tydeliggøres og, at der igangsættes en øget vejledningsindsats, der klarlægger, hvilke lovlige planlægningsmæssige hensyn som kan varetages i forbindelse med opstillingen af VE.

Anbefaling 1.2: En betalingsordning til kommunerne

Problem: Der findes to obligatoriske ordninger for tilskud til naboer og lokalområdet, grøn pulje og VE-bonusordningen, men derudover findes der mange forskellige kommunale særkrav. Der findes således i dag ikke én samlet og standardiseret model for VE-opstillernes bidrag til kommuner og lokalsamfund, hvilket mindsker gennemsigtigheden om mulighederne for gevinster til borgere og lokalsamfund.

Løsning: NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at der skabes en standardiseret model for VE-opstillernes bidrag til kommunerne for at sikre transparens for både borgere og VE-opstillere. Ordningen skal indrettes fleksibelt; bl.a. skal kommunerne have et råderum til at fordele økonomiske midler til lokalsamfundet.

Effekt: Simplere og mere klare rammer for gevinster, der skal understøtte lokal opbakning, kan fremme tempoet i VE-udbygningen.

Implementeringsstatus: Med den politiske aftale *Klimaaf tale om mere grøn energi fra sol og vind på land 2023* imødekommes anbefalingen delvist i og med initiativerne om lokale særkrav, som bl.a. har til hensigt at øge transparensen. I aftalen fremgår det desuden, at man vil følge op på anbefalinger fra NEKST *Mere sol og vind på land*.

Indsatsområde 2: Det skal være mere attraktivt for lokalsamfundet at lægge areal til VE

Anbefaling 2.1: Fremrykkelse af grøn pulje

Problem: Grøn pulje forvaltes kommunalt til lokale projekter efter ansøgning fra lokalbefolkningen, men da gevinsterne tidsmæssigt kommer på bagkant af anlægsprocessen, virker puljen ikke fuldt ud efter hensigten.

Løsning: NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at grøn pulje fremrykkes, for at sikre lokalbefolkningens accept og opbakning til VE-udbygningen, så de planlagte lokale gevinster fra puljen præsenteres samtidigt med lokalplan for VE-anlæg.

Effekt: Lokalbefolkningen kan inddrages tidligere, hvis grøn pulje fremrykkes til at blive præsenteret samtidigt med at lokalplanen præsenteres for projektet. Den tidligere inddragelse kan bidrage til den lokale opbakning til VE-projekter og dermed fremskynde udbygningen af VE i Danmark.

Implementeringsstatus: Anbefalingen er afleveret til regeringen. I *Klimaaftale om mere grøn energi fra sol og vind på land 2023* enedes aftalepartierne om følgende justeringer af grøn pulje fremgår:

- Opstillerne får mulighed for at indbetale til grøn pulje i årlige rater, f.eks. over 5-10 år.
- Grøn pulje kan deles på tværs af nabokommuner, som kan være aktuelt, når et vedvarende energianlæg opstilles nær en kommunegrænse.
- Forbedre mulighederne for, at dialog om midler fra grøn pulje kan igangsættes samtidigt med lokalplanen for anlæggene, ved at vejlede kommuner om praksis og muligheder herfor.

Anbefaling 2.2: Øget økonomisk incitament for opstilling af VE

Problem: I dag udlignes kommunernes skatteindtægter fra grundskyld fra VE-anlæg beliggende i deres kommune. Dette betyder, at kommunerne ikke får de fulde skatteindtægter fra VE-anlæg, hvilket kan give mindre incitament til at udpege arealer til VE-anlæg. Indtægter fra selskabsskat bør ligeledes tilgå den kommune, som huser VE-anlæg. I dag kan reglerne indebære, at kommuner med VE-anlæg ikke får del i selskabsskatten fra disse anlæg. Det kan være, når VE-anlægget er ejet af et selskab, som er registreret i en anden kommune og ikke har beskæftigede personer på energianlæggets adresse.

Løsning: NEKST-arbejdsgruppen anbefaler derfor, at udligning af indtægter for grundskyld fra VE-anlæg skal undtages, så gevinsterne forbliver i de kommuner, hvor anlæggene er placeret. Arbejdsgruppen anbefaler ligeledes, at selskabsskatten skal følge tilladelsen og blive i kommunen, hvor VE-anlægget opstilles – ikke hvor opstillervirksomheden har adresse. Derudover bør gevinsterne fra VE-anlæg holdes separat fra kommunal økonomi, eventuelt med øremærkning, f.eks. inden for naturgenopretning.

Effekt: Hvis kommunerne beholder en større andel af skattemæssige indtægter for de VE-anlæg, der bliver opstillet i deres kommune, må der forventes at være et større økonomisk incitament for kommunerne til at etablere VE inden for kommunegrænsen.

Implementeringsstatus: Der udestår stillingtagen til anbefalingen.

Anbefaling 2.3: Aftale med kommuner om VE-forpligtigelse

Problem: Det er som udgangspunkt kommunerne, der planlægger for VE på land. Derfor er kommunerne afgørende for hastigheden og udbygningen af VE på land. Lokalpolitiske hensyn kan dog stå i vejen for, at kommunerne samlet set planlægger for tilstrækkelig VE-udbygning til, at Danmark kan firedoble produktionen af el fra VE på land.

Løsning: NEKST-arbejdsgruppen anbefaler derfor, at kommunerne forpligtes til at planlægge for mere etablering af sol og vind på land for at nå den tilstrækkelige udbygning.

Aftalen kan have form af en samarbejdsaftale mellem regeringen og KL, hvor parterne enes om at sikre rammer, der muliggør en firedobling af elproduktionen fra VE på land frem mod 2030. Aftalen bør omfatte konkrete målsætninger (hvad der måles på) samt opfølgningsmekanismer (hvordan der følges der op). Målsætningen kan fx baseres på vedtagne lokalplaner for opstillingen af VE-anlæg, opgjort efter andel af kommunens areal og/eller efter forventet elproduktion.

Effekt: En forpligtende aftale kan øge incitamentet i de enkelte kommuner til i tide at planlægge for tilstrækkelige arealer til udbygning af VE til, at vi kan firedoble elproduktionen fra VE på land. Den endelige effekt vil afhænge dels af aftalens ambitionsniveau og dels af regeringens, KL's og kommunernes villighed til at levere.

Implementeringsstatus: Der udestår stillingtagen til anbefalingen.

Anbefaling 2.4: Frivillig aftalebaseret salg af elektricitet fra VE-anlæg til naboer

Problem: Det er i dag ikke muligt at tilbyde aftalebaseret salg af elektricitet fra VE-anlæg til naboer til sol- og vindanlæg på land som nabokompensation.

Løsning: NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at det skal være muligt for en VE-opstiller frivilligt at tilbyde aftalebaseret salg af elektricitet fra VE-anlæg til anlæggenes naboer. Det kræver en undtagelsesbestemmelse i Elforsyningslovens leveringspligt.

Effekt: Tiltaget kan øge den lokale opbakning til VE-projekter og derved fremme udbygningen af VE-på land.

Implementeringsstatus: Der udestår stillingtagen til anbefalingen.

I TYSKLAND FORPLIGTES DELSTATERNE PÅ AT STILLE AREALER TIL RÅDIGHED FOR VINDMØLLER

Tyskland vil i 2032 dedikere 2 pct. af hele sit territorium til udvikling af vindenergi, med et delmål på 1,4 pct. i 2027. De fastsætter også konkrete mål for hver delstat pba. en nærmere analyse, således at for eksempel bystaterne ikke forventes at levere samme andel af deres areal som store, tyndtbefolkede delstater.

Som opfølgning på initiativerne skal hver delstat aflevere en årlig rapport, og ministre mødes to gange årligt for at tilpasse foranstaltninger og overvåge tilladelser.

Kilde: <https://www.bmwk.de/Redaktion/DE/Schlaglichter-der-Wirtschaftspolitik/2022/09/04-im-fokus.html>

Tema:

Arealer

Indsatsområde 3: Flerudnyttelse af arealer og naturhensyn

Anbefaling 3.1: National pulje for naturbeskyttelse og naturgenopretning

Problem: I Danmark findes der ikke en national naturkompensationsmodel. Implementeringen af VEIII-direktivet forventes at medføre et behov for, at der bliver etableret en dansk model for en kompensationsfond, der modtager økonomiske midler fra projekter, hvis påvirkning af naturtyper, økosystemer eller arter ikke kan afbødes på anden vis. Midlerne bruges så til naturprojekter andetsteds end i projektets nærområde. Der er også generelle udfordringer ved den nuværende tilgang i Danmark, herunder især at det i) kan være vanskeligt og tidskrævende at udpege projektnære områder i samme kommune med passende erstatningsnatur (naturbeskyttelsesloven § 3 områder), og ii) er vanskeligt at anvende habitatdirektivets undtagelsesbestemmelser, fordi der ikke i nærområdet kan henvises til eksisterende natur i tilstrækkeligt omfang og af tilstrækkelig kvalitet til at sikre økologisk funktionalitet og levesteder for særligt Bilag II og IV-arter.

Løsning: NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at der etableres en national pulje for naturbeskyttelse og naturgenopretning til mitigering af miljø- og naturpåvirkninger af nye VE-anlæg og den nødvendige el-infrastruktur, sådan at økonomiske ressourcer til kompensationsforanstaltninger kan anvendes mere helhedsorienteret og målrettet mhp. at opnå den størst mulige naturværdi for pengene.

Arbejdsgruppen anbefaler, at der til formålet etableres en fond, hvor en bygherre, der påvirker natur eller biodiversitet, indbetaler et beløb, der modsvarer prisen på at etablere erstatningsnatur med det samme niveau af fremtidig økologisk funktionalitet, til en økonomisk pulje, der anvendes til at etablere store, sammenhængende arealer med vild natur efter Biodiversitetsrådets anbefalinger. Puljen kunne fx tage udgangspunkt i et 'økopoint-system' efter tysk forbillede. Midlerne bør administreres af NGO'er eller andre eksperter i implementering af biodiversitetsforbedrende projekter.

Vi anbefaler dermed også, at anvisning af erstatningsnaturen eller mitigerende indsatser for et givet VE-projekt således ikke nødvendigvis skal befinde sig geografisk i projektets nærhed eller i samme kommune.

Effekt: Ud over at muliggøre anvendelsen af de nye muligheder i VEIII-direktivet, hvilket kan fremme udbygningen af VE på land, kan en national pulje også understøtte en samlet og helhedsorienteret naturbeskyttelsesindsats, hvor de forskellige aktørers ressourcer til at etablere erstatningsnatur af naturpåvirkninger fra VE og el-infrastruktur koncentrerer. På den måde kan naturindsatsen løftes fra det lokale, projektnære niveau til en samlet national og strategisk indsats for at bevare og styrke den danske natur og biodiversitet.

Via en sådan pulje og indsats vil det være muligt at optimere indsatsen både for udpegning af passende erstatningsnatur (§ 3-områder) og for forbedringer af levebetingelserne for Bilag IV-arter, fx ved at udlægge egnede arealer i tilknytning til eksisterende Natura2000-områder.

Implementeringsstatus: Der udestår stillingtagen til anbefalingen.

Anbefaling 3.2: Vindmøller i ny produktions- og klimaskov

Problem: Regeringen har en ambition om at rejse mere skov i Danmark og skriver følgende i sit regeringsgrundlag: *"Regeringen vil fremlægge en ambitiøs skovplan med et mål om etablering af 250.000 hektar ny skov i Danmark."* Der er endnu ikke truffet politisk beslutning om indhold og implementering af skovplanen. Den grønne trepart, der blev annonceret den 14. oktober 2023 og skal konkludere senest i foråret 2024, skal også beskæftige sig med skov. Det kan med fordel overvejes, om man i nogle af disse nye skovarealer samtidig kan stille vindmøller op mhp. effektiv udnyttelse af Danmarks arealer. Man har eksempelvis god erfaring med at sætte vindmøller op i skove i Sverige.

Løsning: NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at det muliggøres og aktivt fremmes, at der etableres VE ifm. rejsning af ny skov, hvor produktion og/eller klimaeffekt er skovens hovedformål. Herunder ved at kommunerne pålægges at planlægge efter multifunktionel arealanvendelse ifm. skovrejsning, således at der udpeges områder, hvor der på samme sted kan rejses skov og stilles vindmøller op. Begrænsningen til skove med produktion og/eller klimaeffekt som hovedformål har til hensigt at undgå, at der opføres VE ifm. rejsning af skove, som etableres med fremme af biodiversitet som hovedformål.

Effekt: Kommunerne har i dag udpeget ca. 690.000 ha, svarende til 16 pct. af Danmarks areal, som positivområder til skovrejsning – en delmængde af disse arealer vil antageligvis kunne bruges til samtidig skovrejsning og etablering af VE. Hvis det antages, at der kan rejses både skov og vindmøller i 20 pct. af de kommende nye skove, der skal rejses ifølge regeringens målsætning (250.000 ha), kan der med forslaget tilvejebringes 50.000 ha, hvor der kan rejses vindmøller.

Implementeringsstatus: Der udestår stillingtagen til anbefalingen.

Anbefaling 3.3: Vindmøller i skove med lav biodiversitet

Problem: I eksempelvis Sverige har man erfaring med at sætte vindmøller op i skove, mens det i Danmark som udgangspunkt ikke er tilladt. Hvis vi vælger at tillade opsætning af vindmøller i skove, kan der frigøres flere arealer til den markedsdrevne opsætning af VE i Danmark. Der vil imidlertid skulle fældes skov for at kunne etablere vindmøller i skove, hvilket har negative natur- og klimakonsekvenser. Hvor store konsekvenser skovfældningen har, afhænger af skovens type og naturmæssige kvaliteter.

Løsning: NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at det via en generel undtagelse i skovloven lovliggøres at etablere vindmøller inden for eksisterende skove med lav biodiversitet, fx monokulturskove. Desuden anbefaler arbejdsgruppen, at der ved etablering af vindmøller i skove bør være mere fleksible regler for placeringen af de enkelte møller. Til det formål bør der i skove kunne afviges fra kravet om, at vindmøller skal stå i letgenkendelige mønstre. Derudover kan der med fordel drages inspiration fra Finland, hvor man bruger en såkaldt box-model til godkendelse af vindmølleprojekter.

Begrænsningen til skove med lav biodiversitet har til hensigt at undgå, at der opføres VE i skove med høj biodiversitetsværdi. Undtagelsen kan evt. gøres midlertidig indtil opstillingen af ny VE kan imødekomme fremskrivningen af elforbruget.

En definition af skove med lav biodiversitet vil skulle fastlægges, så det er muligt at identificere de omfattede skovtyper, den kan fx omfatte følgende kriterier:

- Konventionelt drevne produktionsskove med lav biodiversitet – især hvor mikrohabitaterne er væk
- Områder drevet med renafdrifter i afvandede områder
- Ensaldrede monokulturer, hvor én planteart dyrkes på et større areal gennem længere tid, fx en plantage (større områder med træer af samme art, samme alder og samme højde)

Dette vil kræve en ændring af skovloven.

Effekt: Hvis det antages, at der på baggrund af vurdering af konkrete skove kan etableres vindmøller i op til 10 pct. af den eksisterende ensaldrede, plantede skov i Danmark (425.908 ha), kan der med forslaget tilvejebringes op til 42.590 ha til potentiel opstilling af vindmøller.

Implementeringsstatus: Der udestår stillingtagen til anbefalingen.

Anbefaling 3.4: Midlertidig undtagelse fra skovbyggelinjen for VE ved skove med lav biodiversitet

Problem: Ifølge naturbeskyttelseslovens § 17 må der ikke placeres bebyggelse, herunder VE-anlæg, inden for en afstand af 300 m fra skove. For privatejede skove gælder dette kun, hvis skovarealet udgør mindst 20 ha sammenhængende skov. Der er mulighed for at give dispensation fra skovbyggelinjen.

Løsning: NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at der for skove med lav biodiversitet indføres en midlertidig undtagelse fra skovbyggelinjen for VE-anlæg (fsva. definitionen af skove med lav biodiversitet henvises til anbefaling 3.3). Undtagelsen bør gælde indtil opstillingen af ny VE kan imødekomme fremskrivningen af elforbruget.

Effekt: Hvis anbefalingen indføres, vil det forventeligt frigøre et større areal til udbygningen af VE på land uden behov for at søge dispensation fra skovbyggelinjen. Det samlede areal af skovbyggelinjen er ca. 970.000 ha. Dette areal overlapper med andre arealinteresser, herunder § 3 natur, Natura 2000, bevaringsværdige landskaber mv., fx er ca. 140.000 ha også udpeget som beskyttede naturtyper. Denne anbefaling ændrer ikke på disse hensyn.

Implementeringsstatus: Med den politiske aftale *Klimaaf tale om mere grøn energi fra sol og vind på land 2023* er aftalepartierne enedes om, at der i visse tilfælde, og kun for de udpegede energiparker, skal være mulighed for at afvige fra visse nationale regler på bl.a. natur- og miljøområdet samt på museumsområdet for at kunne bringe større og sammenhængende områder i spil, som ellers ikke ville kunne komme i spil til vedvarende energi. Heriblandt er skovbyggelinjen.

Anbefaling 3.5: Mest mulig klimaværdi på lavbundsjorder

Problem: Der er lang vej igen til realiseringen af den politiske ambition om at udtage 100.000 ha lavbundsjorder inden 2030. Kun 187 ha er realiseret, mens 6.161 ha er under realisering, og 32.280 ha er under forundersøgelse. På de arealer der indgår i den statslige KlimaLavbundsordning, er det i dag ikke tilladt at opstille VE-anlæg, selvom det er teknisk muligt at opstille VE på lavbundsjorder, der vådgøres.

Løsning: NEKST-arbejdsgruppen har to delanbefaler vedrørende lavbunde. De forudsætter, at fremover skelnes mellem dels 1) områder med stor potentiel naturværdi (fx et område tæt på allerede eksisterende natur) og dels 2) områder med lav potentiel naturværdi.

1) NEKST-arbejdsgruppen anbefaler først og fremmest, at udtagningen foregår hurtigere og mere fokuseret. Udtagningsindsatsen og -midlerne bør primært prioriteres til hurtig udtagning af de lavbundsområder, der har høj potentiel naturværdi. For disse områder bør udtagningsprojekterne forbeholdes klima- og naturhensyn.

Naturgenopretning i sådanne områder skal også kunne fungere som erstatningsnatur inden for den foreslåede naturgenopretningsfond (anbefaling 3.1). Erstatningsnaturen bør etableres som store sammenhængende naturområder på lokaliteter, der ikke allerede er udpeget og derved kan finansieres af statslige ordninger. Erstatningsnaturen bør etableres i tilknytning til eksisterende eller kommende naturområder, så de supplerer den statslige naturindsats og bidrager til store sammenhængende, robuste økosystemer.

2) NEKST-arbejdsgruppen anbefaler dertil, at det på lavbundsområder med lav potentiel naturværdi i højere grad bør muliggøres og fremmes, at der enten opsættes VE før eller samtidig med udtagning og vådgøring eller sikres grundlag for efterfølgende opsætning af VE-anlæg, herunder bør det muliggøres at sætte VE op inden for KlimaLavbundsordningen.

Effekt: Arbejdsgruppen forventer, at anbefalingen kan øge hastigheden for opsætningen af VE på land.

Arbejdsgruppen vurderer, at ca. 20-25.000 ha af Danmarks lavbundsjorder har så lav potentiel naturværdi, at det umiddelbart kan anvendes til opsætning af VE, eventuelt i samspil med naturgenopretning. Det vil sige, at disse lavbundslande kan udtages og bruges til VE uden at ødelægge vigtig vild natur eller karambolere med eventuel fremtidig naturgenopretning. Estimatet baserer sig på data fra Center for Makroøkologi, Evolution og Klima på Københavns Universitet

Når KlimaLavbundsordningen er justeret, og områderne med lav potentiel naturværdi er udpeget, vil det for de enkelte projekter også være hurtigere at foretage en vurdering af naturpotentialet og dermed opnå de nødvendige tilladelser til opsætning af VE.

Fsva. natureffekter kan forslaget understøtte, at der etableres natur i forbindelse med eksisterende eller kommende naturarealer, så naturgevinsten øges. Projekterne kan bruges til at "lukke huller" i de allerede etablerede ordninger og skabe sammenhæng i eksisterende og kommende naturområder.

Implementeringsstatus: Der udestår stillingtagen til anbefalingen.

VINDMØLLER I SKOVE OG BOX-MODELLEN

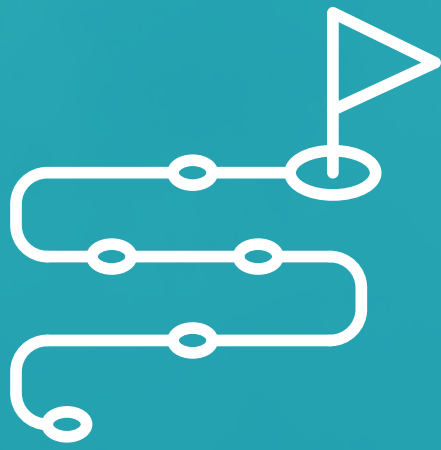
Foto: Eurowind Energy

I Sverige og Finland er det normal praksis at vindmøller sættes op i skove. Møllerne indpasses efter forholdene i området, hvilket muliggør at det er muligt at udnytte vindressourcerne i området samtidig med en bevarelse af skovens værdier. Det er særligt oplagt at opsætte vindmøller i produktions- og plantageskov i Vestjylland med særligt gode vindforhold.

I Finland anvendes en såkaldt "box"-model i forbindelse med godkendelsen af anlæg, hvor vindmøllerne kan placeres i vindmølleområder indenfor det overordnede "masterplan"-projektområde. De enkelte områder indeholder restriktioner på, hvor mange møller og i hvilken højde, møllerne kan opføres, men derudover kan møllerne frit placeres inden for området.

Tema:

Hurtigere processer

Indsatsområde 4: Nye muligheder fra EU og større myndighedskompetencer

Anbefaling 4.1: EU's nødforordning som overgang til VEIII-direktivet

Problem: EU's nødforordning om fremskyndelse af udbredelsen af vedvarende energi er midlertidig og udløber efter forlængelsen frem til 30. juni 2025. Artikel 6 i nødforordningen indeholder en mulighed for, at projekter kan undtages regler om miljø- og artsvurderinger, hvis projektet er placeret i særligt udpegede områder til VE-anlæg og/eller nødvendig net- og lagringsinfrastruktur, og der foreligger en strategisk miljøvurdering af det pågældende område, samt at der er fastsat passende og forholdsmæssige afbødningsforanstaltninger ift. artsbeskyttelse. Den er endnu ikke anvendt i Danmark, men vurderes at kunne hjælpe med at fremskynde opstillingen af VE på både land og hav. Ved ændring af forordningen, blev artikel 3a tilføjet. Den muliggør en simplere vurdering af alternativer til et projekt, hvilket kan gøre det nemmere at anvende fravigelsesmuligheder i miljølovgivningen. Derudover muliggør bestemmelsen, at kompensationsforanstaltninger under visse betingelser kan gennemføres sideløbende med gennemførelse af selve projektet.

Løsning: NEKST-arbejdsgruppen mener, at de nye EU-regler bør bruges til at fremskynde godkendelsesprocesserne – ikke til at sætte VE op på bekostning af fx områder med høj naturværdi.

Arbejdsgruppen anbefaler derfor, at Danmark hurtigst muligt tager EU's nødforordning i brug, dog på vilkår, der sikrer hensyntagen til beskyttelse af natur og miljø i overensstemmelse med nødforordningen. Samtidig er det centralt, at implementeringen sker i tråd med anbefalingen om implementering af VEIII-direktivets fremskyndelsesområder, så der ikke skabes usikkerhed og uklarhed om processerne under de to forskellige ordninger. En implementering vil sikre øget hastighed i plan- og miljøafklaringsprocesser for VE-anlæg og el-infrastruktur.

Tages nødforordningens artikel 6 i brug, anbefales det at opstille minimumskrav, så centrale miljøhensyn fortsat beskyttes. Det kan fx gøres ved at kræve, at de enkelte projekter som vil gøre brug af denne, skal dokumentere relevante afbødende foranstaltninger, eller skal yde økonomisk kompensation til national pulje for naturbeskyttelse og naturgenopretning (se anbefaling 3.1) for påvirkninger, som projektet forårsager, hvis der ikke findes passende og forholdsmæssige foranstaltninger, der kan afbøde påvirkningerne.

Effekt: Potentialet er hurtigere miljøafklaringsprocesser (også inden VEIII er implementeret), herunder at miljøafklaringen sker i planfasen fremfor i både plan- og projektfasen og dermed en hurtigere udrulning af vedvarende energi og nødvendig net-infrastruktur på dansk jord.

Implementeringsstatus: Anbefalingen er afleveret til regeringen. Regeringen har den 8. februar sendt et lovforslag i høring, hvori der foreslås en bemyndigelse til at supplere og gennemføre EU-regler til fremme af vedvarende energi, herunder bemyndigelse til at fastsætte regler om fravigelse fra visse miljø- og naturbeskyttelsesregler. Lovforslaget giver mulighed for implementering af anbefalingen.

TYSKLAND VISER VEJEN FOR AKTIV BRUG AF EU'S NØDFORORDNING

I 2023 fik vindprojekter svarende til 7,5GW tilladelser i Tyskland. Til sammenligning fik projekter svarende til ca. 4GW tilladelser i 2021 og 2022. Stigningen skyldes et stort politisk fokus på bedre tilladelsesprocesser, og implementering af EU's nødretsforordning har også spillet en central rolle.

I 2021 blev idéen om en "væsentlig samfundsinteresse" introduceret af den tyske regering, og i løbet af 2022 kom der både ny lovgivning fra EU og i Tyskland. Tiltagene har allerede haft effekt: Allerede i første kvartal af 2023 var niveauet af nye godkendelser 61 pct. højere end året før.

De har indført EU's nødforanstaltninger og er begyndt at henvise til en væsentlig samfundsinteresse for at tillade projekter, der ellers sidder fast i retssager. Det centrale princip er, at vedvarende energi er en væsentlig samfundsinteresse og tjener den offentlige sikkerhed. Projekter skal således have fortrinsret, hvor loven giver mulighed for afvejninger mellem forskellige juridiske interesser (f.eks. bevaring af historiske bygninger og naturbeskyttelse).

Som opfølgning på initiativerne skal hver delstat aflevere en årlig rapport, og ministre mødes to gange årligt for at tilpasse foranstaltninger og overvåge tilladelser.

Anbefaling 4.2: Udpegning af fremskyndelsesområder for VE og el-infrastruktur via VEIII-direktivet

Problem: Det justerede VE-direktiv (VEIII-direktivet) pålægger medlemsstaterne at kortlægge områder til opsætning af VE (artikel 15b) samt at udpege fremskyndelsesområder for opsætningen af VE (artikel 15c). Direktivet giver derudover mulighed for, at man også kan udpege fremskyndelsesområder for net- og lagringsinfrastruktur, der er nødvendig for integrering af VE i el-systemer (artikel 15e).

I fremskyndelsesområder fastsættes der i plangrundlaget passende og forholdsmæssige regler og afbødende foranstaltninger for at undgå eller reducere skadelige indvirkninger på miljøet, og der gennemføres en strategisk miljøvurdering (SMV) for den samlede plan. Konkrete projekter gennemgår en hurtig screening pba. af eksisterende data. Projekter, der opfylder rammerne i planen for et fremskyndelsesområde, herunder regler og afbødende foranstaltninger for den konkrete teknologi, kan placeres i området uden videre miljøafklaring. Projekter der ønsker at placeres sig i områderne, men som ikke opfylder rammerne, vil skulle gennemføre en fuld miljøkonsekvensvurdering (VVM) efter de almindelige regler, som dog skal sagsbehandles inden for en tidsfrist på 6 mdr. Direktiver giver også mulighed for, at vind- og solprojekter, samt infrastrukturprojekter, som ikke opfylder rammerne, i stedet for en fuld VVM skal kunne foretage kompensationsforanstaltninger, som kan tage form af økonomisk kompensation.

Løsning: NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at Danmark hurtigst muligt og parallelt implementerer bestemmelserne om fremskyndelsesområder for både VE (artikel 15c) og el-infrastruktur (artikel 15e). En parallel implementering af artikel 15c og artikel 15e i national lovgivning vil sikre den rette parallelitet og hastighed i plan- og miljøafklaringsprocesser for VE-anlæg og el-infrastruktur.

Effekt: Potentialet er hurtigere miljøafklaringsprocesser, herunder at miljøafklaringen sker i planfasen fremfor i projektfasen og dermed en hurtigere udrulning af vedvarende energi og nødvendig net-infrastruktur på dansk jord.

Arbejdsgruppen vurderer, at sagsbehandlingstiden kan forkortes med 1-2 år.

Implementeringsstatus: Anbefalingen er afleveret til regeringen. Regeringen har den 8. februar sendt et lovforslag i høring, hvori der foreslås en bemyndigelse til at supplere og gennemføre EU-regler til fremme af vedvarende energi, herunder bemyndigelse til at fastsætte regler om fravigelse fra visse miljø- og naturbeskyttelsesregler. Lovforslaget giver mulighed for implementering af anbefalingen.

Anbefaling 4.3: Prioritering mellem VE-projekter i myndighedsbehandlingen

Problem: Myndighedsbehandlingen i tilladelsesprocessen for VE-projekter varetages af flere forskellige myndigheder og prioriteres forskelligt alt efter, hvor myndighedsbehandlingen finder sted. I kommuner prioriteres der fx efter planloven og forvaltningsloven, i Energinet behandles projekter efter bl.a. nettilslutningsbekendtgørelsen og på baggrund af de grundlæggende rammer for adgang til el-nettet og markedet m.v. følger af EU-direktivet om det indre marked, el-markedsforordningen, elforsyningsloven m.v. Energistyrelsen skal til større anlæg meddele etablerings- og produktionstilladelser efter el-forsyningsloven, og disse behandles efter regelsættet i el-produktionsbekendtgørelsen, som gennemfører bestemmelser i el-markedsdirektivet og behandles efter, hvornår en sag er fuldt oplyst. Det medfører dels risiko for en uens behandling for VE-anlæg, men vigtigere medfører det samlet set en prioritering, som ikke sikrer mest mulig VE hurtigst muligt. De begrænsede ressourcer i mange led af myndighedsbehandlingen og begrænset kapacitet i elnettet øger problematikken, og det skaber et behov for en anden prioritering med kriterier som i højere grad understøtter målet om grøn omstilling.

Løsning: NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at der bør indføres flere og bedre prioriteringskriterier i de forskellige processer, som i højere grad understøtter en koordineret prioritering på tværs af de involverede myndigheder. Formålet med dette initiativ er at opnå en transparent og objektiv prioritering af projekter, som i højere grad udnytter de begrænsede ressourcer, der er til rådighed til sagsbehandling, arealanvendelse og fysisk kapacitet i elnettet. Kriterierne skal og kan efter vores vurdering vælges på en måde, så ligebehandlingsprincippet fortsat kan overholdes.

Vi foreslår derfor, at det undersøges, hvordan man i Danmark og specifikt hos Energinet kan udarbejde objektive og transparente prioriteringskriterier, som går på tværs af myndigheder, og som i en periode med ressourcepres i højere grad understøtter ønsket om mere VE hurtigere. Disse skal så implementeres i de forskellige typer lovgivning og vejledninger hos Energinet og de relevante myndigheder som prioriterer, og evt. ved politiske aftaler med KL.

Hovedkriteriet for prioritering af VE-anlæg bør være bidraget til VE-produktion og belastningen af de tilgængelige ressourcer (sagsbehandling og net). Det kan fx medføre en højere prioritering af hybrid anlæg med vindmøller og solceller end enkeltstående anlæg, højere prioritering af anlæg, som er placeret ved gode knudepunkter i nettet eller højere prioritering af anlæg med yderligere egenskaber som lagring i form af batterier, der kan bidrage til systemydelser og spændingsstabilitet. Aftalepartierne bag den politiske aftale vedr. energiparker fra december 2023 er ligeledes optaget af, hvordan arealerne udnyttes bedst muligt, eksempelvis via hensigtsmæssige rammer for hybrid anlæg. Der kunne også inddrages kriterier inden for teknologivalg (fx fuldlasttimer, lagring, fleksibilitet), samfundsøkonomi (fx arbejdskraft, CO₂-effekt mv.), miljø (fx miljøpåvirkning, grad af genopretning) og andre kriterier såsom udnyttelse af net-kapacitet.

Det er vigtigt for at fremskynde processen og skabe hastighed, at kriterierne er lette at forstå og administrere for at minimere nyt ressourceforbrug på vurdering af disse, og af den grund bør kriterier, der har en kvalitativ karakter, være så få som muligt.

Effekt: Den geografiske placering og typen af nye VE-anlæg er en vigtig faktor for hastigheden i mest mulig VE. Ved at ændre prioriteringen udnyttes myndighedsressourcerne (kommuner, styrelser og net-virksomheder) bedre set i forhold til mest mulig opstillet VE.

Implementeringsstatus: Der udestår stillingtagen til anbefalingen.

I ANDRE LANDE VIL MAN OGSÅ PRIORITERE MELLEM VE-PROJEKTER

Der er lignende arbejde i gang i andre lande, da kapacitetsudfordringer ikke kun er et dansk problem. I Holland, Tyskland og England er der arbejde i gang med ændret prioritering ift. adgang til elnettet, som bevæger sig væk fra 'first come, first served'-princippet, som i dag anvendes i Energinet og de fleste andre europæiske lande. I England er der fokus på en ændring til 'first ready, first served', mens Holland (ACM) er i gang med at udarbejde en ny regulering, som i højere grad vægter samfundsøkonomi ind i prioriteringen.

Der kan også hentes inspiration til prioriteringskriterier fra det spanske udbudssystem (Article 19 of Royal Decree 1183/2020, of 29 December), hvor en række forskellige kriterier bringes i spil i prioriteringen.

HYBRIDANLÆG KAN MED FORDEL OPPRIORITERES

Hybridanlæg er næste generations VE-anlæg, hvor vindmøller og solceller etableres sammen for at sikre en optimal udnyttelse af investeringerne i el-nettet omkring anlægget. En hybridpark kan i Danmark nå samme antal fuldlasttimer som en havvindmøllepark i størrelsesordenen 4.700 fuldlasttimer om året. Hybridparker er derfor et omkostningseffektivt bidrag til den grønne omstilling, og som politikerne på Christiansborg med *Aftale om mere energi fra sol og vind på land* fra december 2023 blev enige om at prioritere for at sikre en effektiv udnyttelse af den tilgængelige jord.

Anbefaling 4.4: Mere fleksible kommunale samarbejdsformer

Problem: Et øget aktivitetsniveau i samfundet omkring den grønne omstilling skaber i tiden fremover stor efterspørgsel på de kompetencer, som knytter sig til kommunernes myndighedsbehandling af VE-projekter (solceller og vindmøller på land). Samtidig stilles der store krav til myndighedsbehandlingen, som kræver specialiseret, biologifaglig og teknisk viden og forudsætter stor juridisk ekspertise. Der er herunder stor forskel på, hvor stor erfaring hver af landets kommuner har med at behandle VE-ansøgninger; i de seneste to år er 75 pct. af VE-udbygningen sket i blot 11 kommuner.

Der er knaphed på disse kompetencer på arbejdsmarkedet, hvilket allerede nu skaber flaskehalse for fremdriften af VE-udbygningen. Kommunerne er udfordret af, at de ofte mangler sagsbehandlere med de rette kompetencer, viden og erfaring på et komplekst område med nationale regler og EU-regler, som er under løbende udvikling. Og der er i stort omfang behov for de samme kompetencer hos både bygherrer, rådgivere og statslige myndigheder. Det øger risikoen for mangelfuld og langtrukken myndighedsbehandling af potentielle VE-projekter i kommunen.

Løsning: NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at der skabes mere fleksible kommunale samarbejdsformer, hvor kommunerne får mulighed for at dele den kommunale myndighedsbehandling af VE-projekter og dele sagsbehandlere på tværs af kommuner. Det skal dermed gøres muligt, at sagsbehandlere fra én kommune efter aftale kan sagsbehandle og træffe myndighedsbeslutninger omkring et VE-projekt for en anden kommune, der dog fortsat har ansvaret for den pågældende opgave. Det vil fortsat være byrådet i hjemkommunen, der har den endelige beslutning, hvis afgørelsen skal behandles politisk.

Effekt: Med fleksible kommunale samarbejdsformer omkring sagsbehandlingen af VE-projekter kan kommunerne bedre udnytte kompetencer, ekspertise og erfaringer på tværs af kommunerne. En mere fleksibel samarbejdsform vil desuden øge videndelingen på tværs af kommuner, da der er stor forskel på antallet, typer og erfaring på VE-projekterne. Dette kan bidrage til en hurtigere og mere smidig myndighedsbehandling af VE-projekterne i kommunerne, og øge tempoet i VE-udbygningen.

Implementeringsstatus: Der udestår stillingtagen til anbefalingen.

Denne udfordring og løsning vil ikke kun være relevant for VE-projekter. Derfor forventes NEKST-arbejdsgruppen *Farvel til gas i danske hjem* ligeledes, at anbefale at der skabes fleksible kommunale samarbejdsformer for myndighedsbehandling af fjernvarmeprojekter. Dette giver kommuner mulighed for at fokusere og udlåne kompetencer på et myndighedsområde og indlåne kompetencer på andre.

Anbefaling 4.5: Et styrket VE-rejsehold

Problem: Der er akut knaphed på de rette kompetencer på arbejdsmarkedet, hvilket skaber flaskehalse for fremdriften af VE-udbygningen. Mange kommuner oplever problemer med at kunne rekruttere medarbejdere med de rette kompetencer til at varetage myndighedsbehandlingen af VE-projekter, herunder bl.a. planlægnings- og miljøtilladelserne. Det kan give udfordringer i forhold til kvaliteten af og fremdriften i sagsbehandlingen til gene for opstillerne, deres rådgivere og dermed hastigheden i den grønne omstilling. Kommunernes akutte behov for kompetencer sikres bedst inden for eksisterende rammer og ikke gennem ny statslig organisering som eksempelvis én indgang til statslig myndighedsbehandling som foreslåede i aftale om energiparker.

Løsning: NEKST-arbejdsgruppen anbefaler at styrke det eksisterende VE-rejsehold på flere parametre. For det første skal rejseholdet styrkes med flere medarbejdere fra Energistyrelsen, Miljøstyrelsen og Plan- og Landdistriktsstyrelsen, så rejseholdet får bedre forudsætninger for at kunne stille sig til rådighed med bl.a. faglig vejledning og sparring for kommunerne ift. deres arbejde med VE-udbygning og generel kompetenceudvikling på tværs af kommunerne. For det andet skal rejseholdets mandat udvides, så rejseholdet kan bistå kommunerne i den konkrete myndighedsbehandling af VE-projekter.

Effekt: Et styrket VE-rejsehold, der både har medarbejdere og mandat til at kompetenceudvikle kommunernes sagsbehandlere samt bistå kommunerne i den konkrete myndighedsbehandling, kan bidrage til afhjælpe de flaskehalse, der opstår i kommunerne, og som forsinket VE-udbygningen.

Arbejdsgruppen vurderer, at denne løsning vil være langt mere effektiv end oprettelsen af en ny, central indgang eller øget statslig involvering, som der er lagt op til i *Klimaaftale om mere grøn energi fra sol og vind på land fra den 12. december 2023*.

Implementeringsstatus: Der udestår stillingtagen til anbefalingen.

Indsatsområde 5: Bedre vejledningsindsats på miljøområdet

Anbefaling 5.1: Brugbare vejledninger til miljøvurderingsloven

Problem: De nyligt offentliggjorte vejledninger til miljøvurderingsloven er ikke operationelle og efterlader aktørerne med spørgsmålet "hvad gør jeg så?" Overordnet set er de skrevet med en juridisk vinkel, og store dele af vejledningerne er bygget op omkring gennemgang af diverse afgørelser fra klagenævn m.v. Dette er relevant, men der mangler oplysning om, hvad afgørelserne og dommene rent praktisk betyder, og dermed hvordan kommuner, bygherrer m.fl. skal agere.

Løsning: NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at vejledningerne til miljøvurderingsloven gøres operationelle, så aktører vejledes i at varetage processerne på den rigtige måde.

Effekt: Operationelle vejledninger til miljøvurderingsloven er helt afgørende og bidrager til, at opstillere og kommuner bedre kan følge miljøvurderingsloven, og foretage miljøvurdering af planer og programmer korrekt og ensartet, og dermed mindske risikoen for procesfejl. Vejledningen til miljøvurderingsloven er særligt målrettet kommunerne, statslige myndigheder og opstillere.

Implementeringsstatus: Forberedende arbejde igangsat.

Anbefaling 5.2: Vejledning om undtagelsesbestemmelser

Problem: Det er muligt at anvende undtagelsesbestemmelserne i naturbeskyttelsesdirektiverne i forbindelse med et VE-projekt, således at VE-projekter kan tillades efter en konkret vurdering i henhold til undtagelsesbestemmelserne med henvisning til projekternes samfundsmæssige betydning. Undtagelsesbestemmelserne anvendes dog meget lidt i Danmark, og det er arbejdsgruppens vurdering, at dette skyldes manglende kendskab til undtagelsesbestemmelserne og usikkerhed om anvendelsesmuligheden. Tilbageholdenhed med anvendelse af undtagelsesmulighederne kan medføre, at VE-projekter ikke gennemføres i det omfang, som reglerne egentlig giver mulighed for.

Løsning: NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at der udarbejdes en vejledning og opbygges en praksis for anvendelse af fravigelses- og undtagelsesbestemmelser inden for hhv. habitat- og vandrammedirektivet, som aktuelt ikke ses at være implementeret i den danske praksis.

Effekt: Forventningen er, at en vejledning og praksisopbygning vil øge forståelse for, hvornår undtagelsesbestemmelser kan bruges. Det vil bidrage til en smidigere myndighedsproces og mulighed for i særlige tilfælde at give miljøgodkendelser til VE-projekter ved at fravige habitatdirektivets regler om beskyttelse af bilag IV-arter. Vejledningen til undtagelsesbestemmelserne er særligt målrettet kommunerne, statslige myndigheder og opstillere.

Implementeringsstatus: Forberedende arbejde igangsat

Anbefaling 5.3: Vejledningen om afværge- og kompensationsforanstaltninger

Problem: Afværge- og kompensationsforanstaltningerne kan anvendes for at undgå, nedbringe og/eller kompensere for de skadelige virkninger, et VE-projekt kan have på miljøet. Der er dog en udpræget mangel på vejledning og tilstrækkelige tests af afværge- og kompensationsforanstaltningernes effekt. Det fører til usikkerhed omkring anvendelsen af foranstaltningerne og i hvor høj grad, de enkelte foranstaltninger virker i praksis.

Løsning: NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at der udarbejdes en vejledning over kendte afværge- og kompensations tiltag, samt hvor godt de virker, og om de kan anvendes. Hertil skelnes mellem afværgetiltag og kompenserende tiltag, så det sikres, at der ikke opstår en ny situation, hvor den danske praksis viser sig ikke at være i overensstemmelse med den europæiske lovgivning og EU-domstolen. Det er vigtigt, at den danske lovgivning og praksis løbende opdateres og revideres, så der ikke opstår et efterslæb.

Effekt: Vejledninger for afværge- og kompensationsforanstaltningerne vil kunne øge forståelsen for, hvornår foranstaltningerne kan bruges. Vejledningen til afværge- og kompensationsforanstaltninger er særligt målrettet kommunerne, statslige myndigheder og opstillere.

Implementeringsstatus: Forberedende arbejde igangsat.

Anbefaling 5.4: Bedre forvaltningsplaner for bilag IV-arter

Problem: Beskyttelsen af bilag IV-arter omhandler de arter, der er opført på habitatdirektivet bilag IV. Der findes en række forvaltningsplaner og/eller tekniske anvisninger, der kan anvendes som grundlag for de nødvendige bilag IV-artsundersøgelser. Udfordringen er, at mange af planerne og anvisningerne er forældede i forhold til EU-domstolsafgørelser, og i forhold til den relevante viden om arterne og deres udvikling. Planerne/anvisningerne omhandler heller ikke det fulde spektrum af arterne, hvilket betyder, at de indholdsmæssigt er for smalle.

Løsning: NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at forvaltningsplanerne og de tekniske anvisninger for bilag IV-arter opdateres og optimeres med minimumsstandards og klare definitioner, som kan anvendes ved konkrete miljøvurderinger. Dette bidrager til et bedre grundlag for arbejdet med bilag IV-arterne. De eksisterende forvaltningsplaner bør samtidig markeres, så det er tydeligt for bl.a. førsteinstanser at se, om de er opdaterede eller ej.

Effekt: Der skabes et bedre grundlag for at udarbejde miljøvurderingerne hurtigere og korrekt, da opdaterede forvaltningsplaner vil give et godt fundament for opstillerne, og kommunerne vil kunne træffe afgørelser på et mere oplyst grundlag. Det vil føre til færre fejl, og dermed færre hjemvisninger, hvilket bidrager til en smidigere myndighedsproces, der tilskynder hurtigere VE-udbygning. Opdaterede og optimerede forvaltningsplaner for bilag IV-arter er særligt målrettet kommunerne, statslige myndigheder og opstillere.

Implementeringsstatus: Forberedende arbejde igangsat.

EKSEMPEL PÅ AFVÆRGETEKNOLOGI OG -TILTAG AF HENSYN TIL FLAGERMUSR

Der findes mange muligheder for at installere afværgeteknologi eller lignende ifm. opsætning af VE-projekter. For eksempelvis kan der iværksættes periodisk driftsstop på en eller flere møller i en bestemt periode på året og døgnet ved bestemte vindhastigheder for at hindre, at flagermus søger mod vindmølletårne, hvor insekter samles. Eller der kan fældes dele af læhegn, som fungerer som ledelinje for flagermus mod mølletårnene.

FAKTA OM UNDTAGELSESBESTEMMELSER

Nævnenes Hus har endnu ikke umiddelbart truffet afgørelse i en sag, hvor undtagelsesbestemmelserne har været anvendt. F.eks. er det i særlige tilfælde muligt at fravige habitatdirektivets regler om beskyttelse af bilag IV-arter, såfremt der ikke findes et tilfredsstillende alternativ, og hvis fravigelsen ikke hindrer, at den pågældende bestands bevaringsstatus opretholdes i dens naturlige udbredelsesområde. Tilbageholdenhed med anvendelse af lovgivningens undtagelsesmuligheder kan medføre, at VE-projekter ikke gennemføres i det omfang, som reglerne egentlig giver mulighed for.

EKSEMPEL PÅ UDFORDRING MED FORÆLDEDE PLANER/ANVISNINGER

Det fremgår af en afgørelse fra Planklagenævnet af 23.02.23 (22/089559) omhandlende et solcelleanlæg, at Planklagenævnet vurderer, at de tekniske anvisninger, som i dag findes til at foretage paddebesigtigelser, ikke omfatter fremgangsmåder for fastlæggelse af rasteområder. De tekniske anvisninger til at foretage paddebesigtigelser omfatter primært yngleområder. Manglerne betyder, at der ikke findes anvisninger på, hvordan man gennemfører en korrekt miljøvurdering, som efterlever kravene for beskyttelse af bilag IV-arterne.

Der bør udarbejdes opdaterede forvaltningsplaner og tekniske anvisninger for alle bilag IV-arter, der anviser, hvordan man foretager korrekte og fuldt dækkende undersøgelser for kortlægning af de forskellige bilag IV-arter i relation til alle aspekter i artsbeskyttelsen.

Anbefaling 5.5: Bedre vejledningen om udledning af forurenende stoffer og vandkvalitetskrav

Problem: VE-projekter underkendes på grund af mangelfulde vurderinger i forhold til vandområdeplanerne. Antallet af sager på området forventes at være stigende, da der i mange sager arbejdes ud fra en vejledning, som efter Miljø- og Fødevareklagenævnets opfattelse er i strid med EU-retten.

Løsning: NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at vejledninger i relation til udledninger og vandkvalitetskrav opdateres, så de er i overensstemmelse med EU-domstolens praksis og formålet med vandrammedirektivet.

Effekt: Vejledningen bidrager til et ensartet og mere sikkert grundlag for vurdering af vandkvaliteten og vandområdeplanerne. Det vil bidrage til, at færre projekter underkendes, fordi vejledningen sikrer et bedre grundlag for at foretage korrekte vurderinger. Vejledningen om vandkvalitetskrav er særligt målrettet kommunerne, statslige myndigheder og opstillere.

Implementeringsstatus: Forberedende arbejde igangsat.

Anbefaling 5.6: Obligatorisk aflevering og offentliggørelse af indsamlet data

Problem: Der findes ikke et tilstrækkeligt fælles statsligt dataoverblik over bl.a. natur, miljø og arter til at understøtte miljøvurderingerne efter Habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet.

Løsning: NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at der stilles krav om obligatorisk aflevering og offentliggørelse af overvågningsdata og besigtigelsesdata tilvejebragt i forbindelse med planer og projekter. På den måde oparbejdes et samlet overblik over al eksisterende rådata i et statsligt datasæt.

Effekt: Et fælles datasæt gør det muligt at genanvende og bevare data, så man lettere kommer i mål med miljøvurderingen. Det vil ligeledes være lettere at finde gode placeringer for projektet fra starten, hvis data allerede er tilgængeligt. Krav om aflevering og offentliggørelse af indsamlet data er særligt målrettet kommunerne, statslige myndigheder og opstillere.

Implementeringsstatus: Forberedende arbejde er igangsat.

Indsatsområde 6: Effektiv proces i klagesagsbehandlingen

Anbefaling 6.1: Frister for endelige klager og oplysninger

Problem: I dag kan sagsbehandlingstiden i klagenævnene forlænges unødigt, ved at en klager indsender foreløbige klager uden reelle klagepunkter, eller ved at en klager bliver ved med at indsende nye oplysninger, argumenter, eller klagepunkter i en allerede tilstrækkeligt oplyst sag.

Klager kan dermed bruges som et bevidst eller ubevidst værktøj til at forsinke VE-projekter.

Løsning: NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at klagenævnene skal have mulighed for at fastsætte rimelige frister for, hvornår en endelig klage skal være indgivet og ikke længere kan uddybes. Hvis ikke disse overholdes, bør klagenævnene kunne afvise klagen. Åbenlyst indholdsløse foreløbige klage skal herunder kunne afvises. Klagenævnene skal også kunne afslutte sagsbehandlingen og træffe afgørelse, når nævnet finder, at sagen er tilstrækkeligt oplyst.

Effekt: Tiltaget understøtter, at sagerne kan afgøres hurtigt, og at nævnene fortsat kan leve op til det sagsbehandlingsloft, der er sat på seks måneder, da foreløbige og ikke tilstrækkeligt belyste klager risikerer at trække behandlingstiden ud. Dette vil ligeledes understøtte hurtigere udrulning af VE.

Implementeringsstatus: Regeringen har modtaget anbefalingen, har udarbejdet et lovforslag herom og agter at fremsætte det med henblik på ikrafttræden den 1. juli 2024.⁶

Anbefaling 6.2: Direkte og transparent kommunikation ved behandling af klager

Problem: Kommunikationskæden kan blive lang og uigennemsigtig, når klagenævnene har brug for supplerende oplysninger om det VE-projekt, klagen handler om. Det skyldes, at nævnet udelukkende tager kontakt til kommunen, som er part i klagesagen, men som imidlertid ofte er nødt til at involvere opstilleren af VE-anlægget (bygherren), fordi kommunen ikke har den nødvendige viden om projektet.

Løsning: NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at når klagenævnene sender en høring til kommunen, skal nævnene fremover samtidig orientere bygherren.

Effekt: Tiltaget bidrager til en hurtigere proces og øger gennemsigtigheden i sagsoplysningen.

Implementeringsstatus: Myndighederne har implementeret den foreslåede praksisændring.

Anbefaling 6.3: Fokus på klagen, ikke sagen

Problem: Når klagenævnene i dag vurderer ("prøver") en afgørelse af betydning for et VE-projekt, kan nævnene begrænse deres prøvelse dels til de forhold, der er klaget over, dels til de væsentligste forhold, hvis en klage indeholder flere klagepunkter. Nævnet har dog mulighed for, og efter omstændighederne pligt til, at inddrage andre forhold end det, der er klaget over, for eksempel spørgsmålet om overholdelse af gældende EU-ret.

Hvis alle dele af en påklaget afgørelse vurderes, herunder dele, der ikke er klaget over, kan det betyde, at klagenævnene kan sende en sag tilbage til genbehandling hos kommunen ("hjemvise" sagen) på grund af dele, der ikke vedrører klagen. I de enkelte sager, hvor det måtte ske, forlænges sagsbehandlingstiden, og konsekvensen kan være, at tidspunktet for endelig tilladelse udskydes væsentligt, eller at projektet helt droppes.

Løsning: NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at klagenævnene fremadrettet skal begrænse deres prøvelse, så nævnene kun prøver de elementer, der er klaget over, i en afgørelse om et VE-projekt. Herved forpligtes nævnene i alle tilfælde, hvor det er muligt, til at begrænse deres prøvelse til klagepunkter.

Effekt: Forpligtelsen kan bidrage til i endnu højere grad at begrænse omfanget af hjemvisninger og dermed opnå hurtigere tilladelser til VE-projekter.

NEKST-arbejdsgruppen noterer sig imidlertid, at klagenævnene, uanset anbefalingen, ikke i deres prøvelse kan se bort fra åbenbare og væsentlige brud på EU-retten eller forvaltningsretlige garantiforskrifter.

Implementeringsstatus: Regeringen har modtaget anbefalingen, har udarbejdet et lovforslag herom og agter at fremsætte det med henblik på ikrafttræden den 1. juli 2024⁷.

Indsatsområde 7: Bedre proces for hjemviste VE-sager

Anbefaling 7.1: Forkortet høringsperiode ved genbehandling af miljøvurderinger

Problem: Hvis der skal ske justeringer i en miljøvurdering i forbindelse med en klagesag, skal den sendes i en fornyet høring. Høringsperioden er i dag otte uger.

Løsning: NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at høringsperioden for miljøvurderinger ved genbehandlingen som udgangspunkt nedsættes fra otte uger til 30 dage (EU's mindstekrav) med mulighed for længere høring ved komplekse sager på maksimalt otte uger.

Effekt: Implementeringen af anbefalingen vil kunne bidrage til hurtigere sagsbehandling af VE-projekters miljøvurderinger.

Implementeringsstatus: Regeringen forventer at imødekomme anbefalingen og fremsætte et lovforslag herom.

Anbefaling 7.2: VE-opstillere bør ikke "starte forfra", når en sag bliver hjemvist

Problem: Hvis et klagenævn i forbindelse med behandlingen af en sag vurderer, at miljøvurderingen er "ulovmedholdelig", sendes den til fornyet behandling hos kommunen (klagenævnet "hjemviser" sagen).

Der kan for eksempel være behov for yderligere beskrivelse af konsekvenser for beskyttede dyrearter eller støj. Herefter skal hele miljøvurderingen i en ny høring.

Løsning: NEKST-arbejdsgruppen anbefaler, at et VE-projekt eller el-infrastrukturprojekt kun genbehandles i forhold til det enkelte element i miljøvurderingen, som sagen er hjemvist på, frem for at hele miljøvurderingen åbnes igen, så opstilleren skal "starte forfra".

Effekt: Implementeringen af anbefalingen vil kunne fremme hurtigere og smidigere sagsbehandling af hjemviste sager og dermed hurtigere udrulning af vedvarende energi på land.

Implementeringsstatus: Regeringen har igangsat en analyse af tiltaget og de muligheder, der findes i EU-reguleringen, som forventes afsluttet i første kvartal 2024.

4. Baggrund

4.1. Baggrund om NEKST Mere sol og vind på land

Med regeringsgrundlaget *Ansvar for Danmark fra december 2022* nedsatte regeringen den nationale energikrisestab (NEKST), som skal sikre hurtigere handling på akutte grønne udfordringer.

Den 29. marts 2023 bad regeringen den nationale energikrisestab (NEKST) om at etablere arbejdssporet *Mere sol og vind på land*, der har til formål at sætte turbo på udbygning af sol og vind på land. Til at løfte opgaven blev der nedsat en hurtigarbejdende arbejdsgruppe med Nana Bule i spidsen og med en række relevante aktører, som har arbejdet på livet løs for i fællesskab at identificere barrierer og løsninger for hurtig udbygning af sol og vind på land. Arbejdsgruppen har fået en afgrænset tidsperiode til at identificere de barrierer, der i dag spænder ben for vedvarende energi på land, samt fremlægge og igangsætte konkrete initiativer undervejs, der kan nedbryde disse barrierer.

4.2. Arbejdsgruppens medlemmer

NEKST Mere sol og vind på land er et hold, der repræsenterer en bred vifte af viden, erfaring og kompetencer relateret til vedvarende energi på land, da det er et område med komplekse udfordringer på tværs af samfundet, og hvor hensynet til fx natur og miljø er vigtigt.

Medlemmer

- Nana Bule (forperson), Operating advisor, Goldmand Sachs, Bestyrelsesmedlem Novo Nordisk Fonden, Energinet, Arla mm., Formand for regeringens digitaliseringsråd
- Henrik Andersen, adm. direktør, Vestas
- Jens Rasmussen, CEO, Eurowind Energy
- Peter Bjerregaard, markedsreguleringschef, Better Energy
- Kamilla Thingvad, fhv. direktør, Green Power Denmark
- Flemming Juel-Nielsen, direktør, Ringkøbing-Skjern Kommune
- Lisbeth Errboe Svendsen, forretningsdirektør, NIRAS
- Bo Øksnebjerg, CEO, WWF
- Stine Grenaa Jensen, VP, Energinet
- Peder Lundquist, CEO, Danmarks Eksport- og Investeringsfond

